

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF AAN DE HALLESTEENWEG 128- 148 TE SINT-GENESIUS-RODE (VLAAMS-BRABANT)

VERSLAG VAN RESULTATEN

ABO Archeologische Rapporten 509

Rapport opgemaakt door: Melissa Lamberts & Sander Pelsmaekers

Kontichsesteenweg 38

B-2630 Aartselaar

november 2017

Dossiernr. 22384

OE: 2017H300

Aartselaar

COLOFON

Titel

Archeologische evaluatie van het bodemarchief aan de Hallesteenweg 128-148 te Sint-Genesius-Rode (Vlaams-Brabant)

Auteur

Melissa Lamberts, Sander Pelsmaekers

Initiatiefnemer

Bouwheer: Lidl Belgium GmbH & Co.KG.

Projectnummer

- 22384 (intern)
- 15.3683 (extern)
- 2017H300 (Agentschap Onroerend Erfgoed)

Plaats en Datum

Aartselaar, november 2017

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 509

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Template

Versies		
Versie	Datum	Status
V0	28 november 2017	Interne draft
V1	29 november 2017	Externe draft
V2		Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Anouk Van der Kelen
Business Unit Manager	Toon Moeskops
Kwaliteitscontrole	Anouk Van der Kelen
Director	Patrick Hambach

INHOUD

DEEL 1	Verslag van Resultaten	7
1	Inleiding	7
1.1	Thesaurus	7
1.3	Administratieve gegevens	8
1.4	Doel van het onderzoek	9
1.5	Aanleiding van het onderzoek	9
1.6	Afbakening onderzoeksgebied	10
1.7	Onderzoeksstrategie	12
2	Aard van de bedreiging	13
2.1	Huidige situatie	13
2.2	Toekomstige situatie	15
3	Assessmentrapport: Landschappelijke analyse	17
3.1	Topografische situering	17
3.2	Bodemkundige situering	21
4	Assessmentrapport: archeologische voorkennis	27
4.1	Inventarissen onroerend erfgoed	28
4.2	Cartografische bronnen	34
4.3	Recente landschapsveranderingen	42
5	Besluit	45
5.1	Interpretatie en datering	45
5.2	Inschatting potentieel tot kennisvermeerdering	46
5.3	Samenvatting	47
6	Kwaliteitscontrole en ondertekening	48
7	Bibliografie	49

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: Luchtfoto (1:4000) (grootschalige winteropnamen, kleur, 2017) met aanduiding van het studiegebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)	10
Figuur 2: GRB (1:6000) met aanduiding van het studiegebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)..	11
Figuur 3: Kadasterkaart (1:5000) (bron: Cadgis 2017)	11
Figuur 4: Orthofoto (1:2000) (grootschalige zomeropname, kleur, 2017) met weergave van de bestaande toestand (bron: Geopunt 2017)	13
Figuur 5: Bouwplan van de af te breken Lidl met duidelijke ophoging.	14
Figuur 6: Overzicht van de oude en nieuwe Lidl binnen het onderzoeksgebied (1:1500). (Bron: Geopunt 2017)	16
Figuur 7: Topografische kaart (1:8000) met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Bron: Geopunt 2017)	17
Figuur 8: DTM (1m) (1:7000) met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Bron: Geopunt 2017).....	18
Figuur 9: Hoogteprofielen (bron: Geopunt 2017).....	20
Figuur 10: Gedigitaliseerde bodemkaart (1:8000) met aanduiding van het studiegebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)	21
Figuur 11: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het studiegebied (type 2 en type 3a) (bron: Geopunt 2017)	22
Figuur 12: Gedigitaliseerde quartairgeologische kaart (1:15000) met aanduiding van het studiegebied (bron: Geopunt 2017)	23
Figuur 13: Gedigitaliseerde tertiairgeologische kaart (1:30000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2017).....	24
Figuur 14: Bodemerosiekaart (1:15000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2017)	25
Figuur 15: Bodemgebruikskaart (1:11000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)	26
Figuur 16: Tabel met geraadpleegde bronnen	27
Figuur 17: De erfgoedwaarden met betrekking tot het onderzoeksgebied. (1:15000) (Bron: Geopunt 2017)	28
Figuur 18: Weergave van de meldingen uit de Inventaris Onroerend Erfgoed binnen de 500m van het studiegebied (Inventaris Onroerend Erfgoed, 2017) (1:12000).....	29
Figuur 19: Alle CAI-meldingen binnen een straal van 500 en 1000 meter. (1:12000).....	31
Figuur 20: overzichtstabel CAI	32
Figuur 21: Fricxkaart (1:25000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw) (bron: Geopunt 2017).....	34
Figuur 22: Ferrariskaart (1:8000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)	35
Figuur 23: Ferrariskaart (1:20000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)	36
Figuur 24: Atlas der Buurtwegen (1:10000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)	37
Figuur 25: Vandermaelen kaart (1:10000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)	38

Figuur 26: Poppkaart (1:7000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw) en de huidige situatie (bron: Geopunt 2017)	39
Figuur 27: Orthofotomozaïek (1:7000), kleinschalig, zomeropnamen, panchromatisch (1971) met weergave van het studiegebied (blauw) (bron: Carthesius 2017)	42
Figuur 28: Orthofotomozaïek (1:5000), kleinschalig, zomeropnamen, panchromatisch (1991) met weergave van het studiegebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)	43
Figuur 29: Orthofotomozaïek (1:5000), kleinschalig, zomeropnamen, panchromatisch (2017) met weergave van het studiegebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)	44

DEEL 1 VERSLAG VAN RESULTATEN

1 INLEIDING

1.1 THESAURUS

Lidl, Vlaams-Brabant, Hallesesteenweg, Sint-Genesius-Rode, Parking, Groenzone, Winkel, Ophoging

1.2 SAMENVATTING

Deze archeologienota werd opgesteld door ABO NV naar aanleiding van geplande bouw van een nieuw winkelgebouw van Lidl aan de Hallesesteenweg (nr. 128-148) te Sint-Genesius-Rode (Vlaams-Brabant). Het doel van dit onderzoek is drieledig. Ten eerste wordt er op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Ten tweede wordt nagegaan hoe goed deze resten zijn bewaard en in hoeverre ze zijn bedreigd door de geplande werken. Ten derde wordt nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is.

1. Uit het historisch en landschappelijk onderzoek blijkt dat het onderzoeksgebied niet in de buurt van veel archeologische zones ligt. Er zijn enkele nabijgelegen relictten van industriële aard en in de ruime omgeving zijn er sporen van middeleeuwse en zeer gering neolithische activiteit gevonden. Op het onderzoeksgebied zelf is er een melding van een 18^e eeuwse hoeve, die op de Ferrariskaart aangeduid staat.
2. Het onderzoeksgebied bevindt zich volgens de bodemkaart op kunstmatige en antropogene grond. De desbetreffende percelen kennen bebouwing sinds de 20^e eeuw, in de vorm van verschillende huizen en een winkelgebouw van Lidl die in 2001 werd gebouwd. Naast deze bouwkundige verstoring is de grond op het westelijk perceel opgehoogd tot 4,10 meter om de bouw van de bestaande winkel en parking te voorzien. Op het oostelijk perceel staat een huis dat gesloopt en genivelleerd wordt. De rest van het onderzoeksgebied bestaat uit groenzone.
3. De funderingswerken van het nieuwe winkelgebouw voorzien in 85 funderingsblokken die elk 4 funderingspalen hebben met een diepte van 8-11 meter. Gezien de onderlinge spreiding (afstand van 4 meter) en de beperkte breedte (1,50x1,50 meter) is het zeer moeilijk om bij archeologisch onderzoek een ruimtelijk inzicht te krijgen in de aanwezige sporen. De overige grond waar de parking komt wordt vrijgemaakt en opgehoogd tot 1,95 meter boven het huidige profiel om gelijk met het winkelgebouw te liggen. De potentiële archeologische kenniswinst is dan ook eerder klein.

Uit 1,2 en 3 kan geconcludeerd worden dat de verwachting om archeologische resten aan te treffen op het onderzoeksgebied niet onbestaande is. Omwille van de opgehoogde gronden, de eerdere bouwverstoringen en de beperkte omvang van de funderingspalen is het echter niet aangewezen om aan archeologisch onderzoek te doen. Gezien het laag potentieel aan archeologische kenniswinst, adviseren wij hier **geen verder onderzoek**.

1.3 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode	Onroerend Erfgoed: 2017K159
ISSN-nummer	2406-3940
Erkend Archeoloog	ABO NV.
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/00167
Naam + adres onderzoeksgebied	
- straat + nr.:	Hallesteenweg 128-148
- postcode :	1640
- fusiegemeente :	Sint-Genesius-Rode
- land :	België
Lambercoördinaten (EPSG:31370)	Bounding box onderzoeksgebied: - xMin, yMin: 147282,66 – 158532,54 - xMax, yMax: 147427,98 – 158668,87
Kadaster	
- Gemeente :	Sint-Genesius-Rode
- Afdeling :	1
- Sectie :	D
- Percelen :	22004D0028/00C005 22004D0025/00L004
Onderzoekstermijn	November 2017
Thesaurus	Lidl, Vlaams-Brabant, Hallesesteenweg, Sint-Genesius-Rode, Parking, Groenzone, Winkel, Ophoging

1.4 DOEL VAN HET ONDERZOEK

Het doel van de archeologienota is nagaan in hoeverre het archeologisch archief dat potentieel aanwezig is op een terrein is bedreigd door een nakende ingreep in de bodem. Het onderzoek heeft drie objectieven. Ten eerste wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van de site. Daarnaast wordt nagegaan welke bewaring we kunnen verwachten van deze archeologische resten. Ten derde wordt nagegaan wat de impact van de geplande ingreep in de bodem zal zijn op deze resten.

De gegevens voor deze analyse worden gehaald uit bestaande en ontsloten landschappelijke, bouwkundige en archeologische inventarissen en kaarten in combinatie met de plannen geleverd door de opdrachtgever. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zal een advies worden geformuleerd voor eventueel archeologisch vervolgonderzoek, *in situ* bewaring of vrijgave van het terrein.

1.5 AANLEIDING VAN HET ONDERZOEK

Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de initiatiefnemer van de geplande afbraak en heropbouw van de winkelinfrastructuur ter hoogte van Hallesesteenweg 128-148 te Sint-Genesius-Rode (provincie Vlaams-Brabant). Deze werken zullen gepaard gaan met bodemingrepen waardoor het (archeologische) bodemarchief verstoord zal worden.

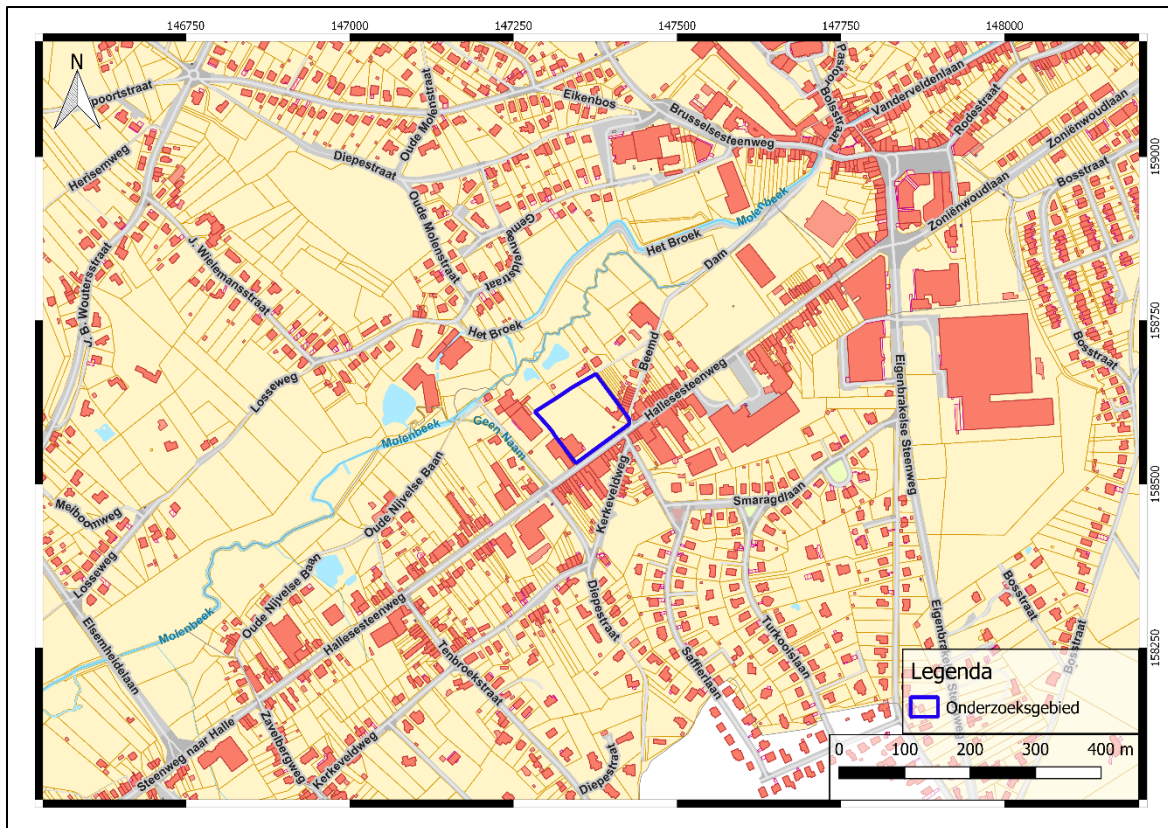
Deze ingreep in de bodem kadert in een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag. Het onderzoeksgebied is noch in zone waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt noch in een archeologische zone gelegen. Doordat het terrein zich gedeeltelijk bevindt in woongebied, de perceeloppervlakte de 3.000m² overschrijdt en de bodemingreep de 1.000m² overschrijdt, moet er in het kader van het nieuwe Onroerend Erfgoeddecreet, voorafgaand aan een bouwvergunning, een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel te evalueren (art. 5.4.1 Onroerend Erfgoeddecreet).

1.6 AFBAKENING ONDERZOEKSGBIED

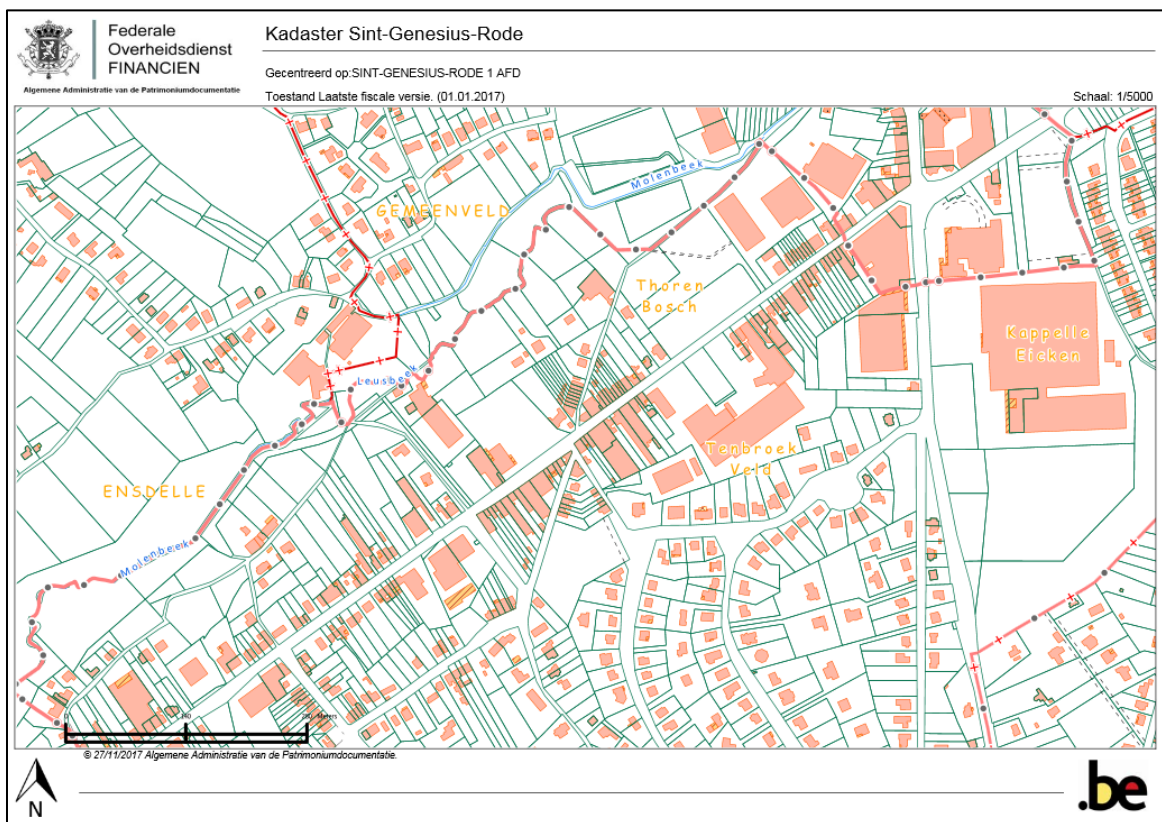
Het onderzoeksgebied bevindt zich op het grondgebied van de gemeente Sint-Genesius-Rode (provincie Vlaams-Brabant). Het omvat percelen 22004D0028/00C005 en 22004D0025/00L004 die samen een totale oppervlakte hebben van 9.805,815763m². De percelen grenzen aan de Hallesesteenweg (nr. 128-148) en worden in het oosten deels begrensd door het Beemd en een kleiner perceel (22004D0025/00A004). Ten westen ligt de Banmolendreef en een stuk ten noorden van het onderzoeksgebied stromen de Leusebeek en de Molenbeek. Het onderzoeksgebied wordt aan de noordelijke zijde begrensd door percelen 22004D0028/00D005 en 22004D0028/00V004.

Figuur 1: Luchtfoto (1:4000) (grootschalige winteropnamen, kleur, 2017) met aanduiding van het studiegebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)

Figuur 2: GRB (1:6000) met aanduiding van het studiegebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)

Figuur 3: Kadasterkaart (1:5000) (bron: Cadgis 2017)

1.7 ONDERZOEKSSTRATEGIE

Volgende twee stappen worden ondernomen om een archeologisch verwachtingsprofiel op te stellen:

- 1) Een analyse van de bestaande en ontsloten landschappelijke gegevens plaatst het studiegebied in een breder landschappelijk kader (hfst. 3). Hiertoe werden zowel kaartmateriaal als literaire bronnen geconsulteerd.
- 2) Een analyse van de bestaande en ontsloten historische en archeologische gegevens geeft inzicht in het archeologisch potentieel van het studiegebied (hfst 4). Hierbij werden voornamelijk inventarissen onroerend erfgoed en historische kaarten geraadpleegd.

Het archeologisch verwachtingsprofiel wordt vervolgens geconfronteerd met de aard van de geplande werken teneinde de impact van deze werken te bepalen en een advies te formuleren.

2 AARD VAN DE BEDREIGING

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Figuur 4: Orthofoto (1:2000) (grootschalige zomeropname, kleur, 2017) met weergave van de bestaande toestand (bron: Geopunt 2017)

Het onderzoeksgedebied bestaat uit twee percelen, 22004D0028/00C005 en 22004D0025/00L004, die zich aan de Hallesesteenweg nr. 128-148 bevinden. Beide percelen zijn deels bebouwd en voorzien van een groene zone.

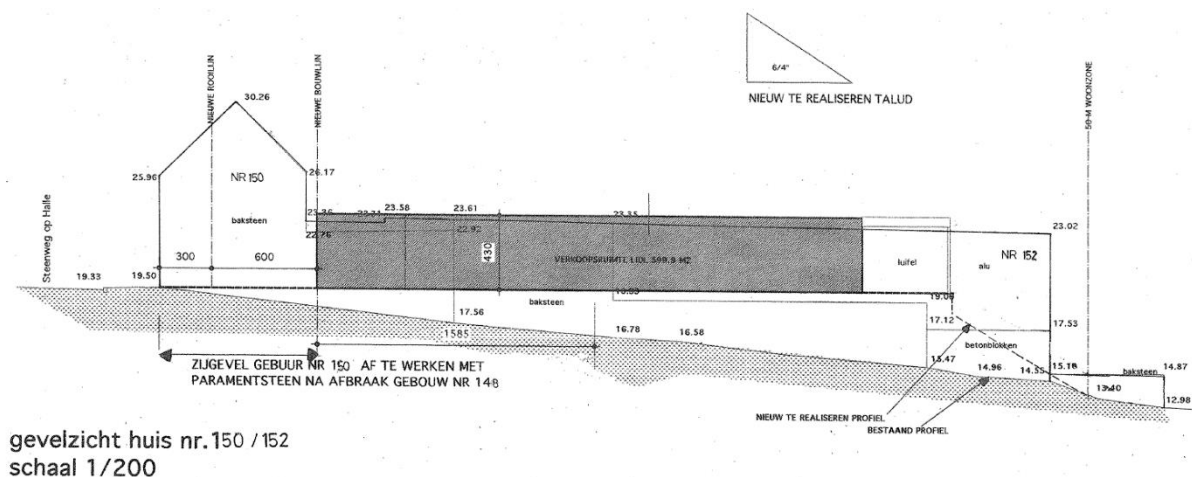
- Perceel 1: 22004D0028/00C005

Op dit perceel staat het huidige gebouw van de Lidl met een verkoopprijs van 599,5 m². Rondom de winkel is een verharde asfaltparkeerplaats met 65 plaatsen en een totale oppervlakte van ca. 4400 m², wat het bebouwde en verharde gedeelte een totale oppervlakte van ca. 5000 m² geeft. Verder bestaat het perceel uit een groenzone in de directe omgeving van het winkelgebouw en naar het noorden toe ook een beboste groenzone van ongeveer 3800 m². In de zuidwestelijke hoek is het winkelgebouw begrensd door gebouwen (nr. 150-152) die reeds bij de bouw aanwezig waren. De bouwaanvraag van de Lidl werd in 1998 ingediend, het gebouw werd in 2001 opgeleverd.

o Perceel 2: 22004D0025/00L004

Op dit perceel staat een huis met bijhorend tuinhuis en garage (nr. 128-130) die uitgeven op het Beemd. Er is in de sloop- en asbestinventaris sprake van een zeer kleine kelder. In het noorden van het perceel bevindt zich een beboste groenzone van ongeveer 1198 m². De percelen zullen gesloopt worden voor de uitbreiding van de winkelparking.

Uit de bouwaanvraag van de huidige Lidl uit 1998 (gebouwd in 2001) blijkt dat perceel 1 (22004D0028/00C005) te heuvelachtig was voor een winkelgebouw van dergelijk formaat. Het hoogteverschil tussen het straatniveau (19,33 meter) en de groene buffer in de helft van het perceel (12,98 meter) bedraagt ca. 6,30 meter. Daarom heeft men toen over bijna heel de breedte van het perceel een ophoging van de grond gerealiseerd om een vlak te creëren voor het gebouw en de bijhorende parking. Resultaat van deze ophoping is dat de noordelijke kant van de Lidl ongeveer 4,10 meter boven het originele maaivlak ligt. De zuidelijke kant van de Lidl (richting de Hallesesteenweg) ligt ongeveer 1,00 meter boven het originele maaivlak. Daarbij komt ook nog eens dat er 4 huizen aan de Hallesesteenweg zijn gesloopt voor de realisatie van het winkelgebouw (nr. 138-146). Dit maakt dat de grond in de zuidwestelijke hoek van het onderzoeksgebied reeds danig verstoord is.

Figuur 5: Bouwplan van de af te breken Lidl met duidelijke ophoging.

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

De initiatiefnemer plant de afbraak en heropbouw van de winkelinfrastructuur. Het aanwezige gebouw wordt gesloopt en zal plaats maken voor een gebouw van twee bouwlagen en een parking die over de twee percelen uitstrekt.

- Het winkelgebouw van Lidl

In de zuidwestelijke regio van het onderzoeksgebied wordt het nieuwe winkelgebouw van Lidl gerealiseerd. Met een lengte van 61,45 meter en een breedte van 36,98 meter zal de totale oppervlakte van het pand 2199 m² bedragen. Het gebouw zal uit twee verdiepingen bestaan. Op de gelijkvloers komt er een inkom, een loskade en een overdekte parkeergarage met 51 parkeerplaatsen en ruimte voor winkelwagens. Op de eerste verdieping zal een winkelruimte ingericht worden die bereikbaar is via twee winkelkarvriendelijke rolpaden en komen er koelcellen en dag/nacht-opslagruimtes. Boven de loskade komen ook nog sociale lokalen, technische ruimtes, burelen en een berging. De inkomzone bevindt zich aan de oostelijke zijde van het gebouw.

De totale fundering van het gebouw zal bestaan uit 85 paalfunderingen met een omvang van 1,5 meter op 1,5 meter. Deze funderingen bestaan uit vier koppen per paal die een diepte van 8 tot 11 meter in de grond gaan. Twee rijen paalfunderingen zullen aan noordelijke en zuidelijke buitenmuur van het winkelgebouw worden geplaatst met een onderlinge afstand van 4 meter. Aan de westelijke buitenmuur komt 1 rij paalfunderingen met een onderlinge afstand van 4 meter. Aan de oostelijke buitenmuur, waar de inkomhal ligt, komen 4 rijen van 4 paalfunderingen met een onderlinge afstand tussen 4 en 6 meter. In het midden van het winkelgebouw komen 3 rijen van 7 paalfunderingen met een onderlinge afstand van 4 meter. De funderingskoppen komen op een diepte van 1,50 meter te liggen en vallen dus binnen de diepte van de opgehoogde grond.

- De parking

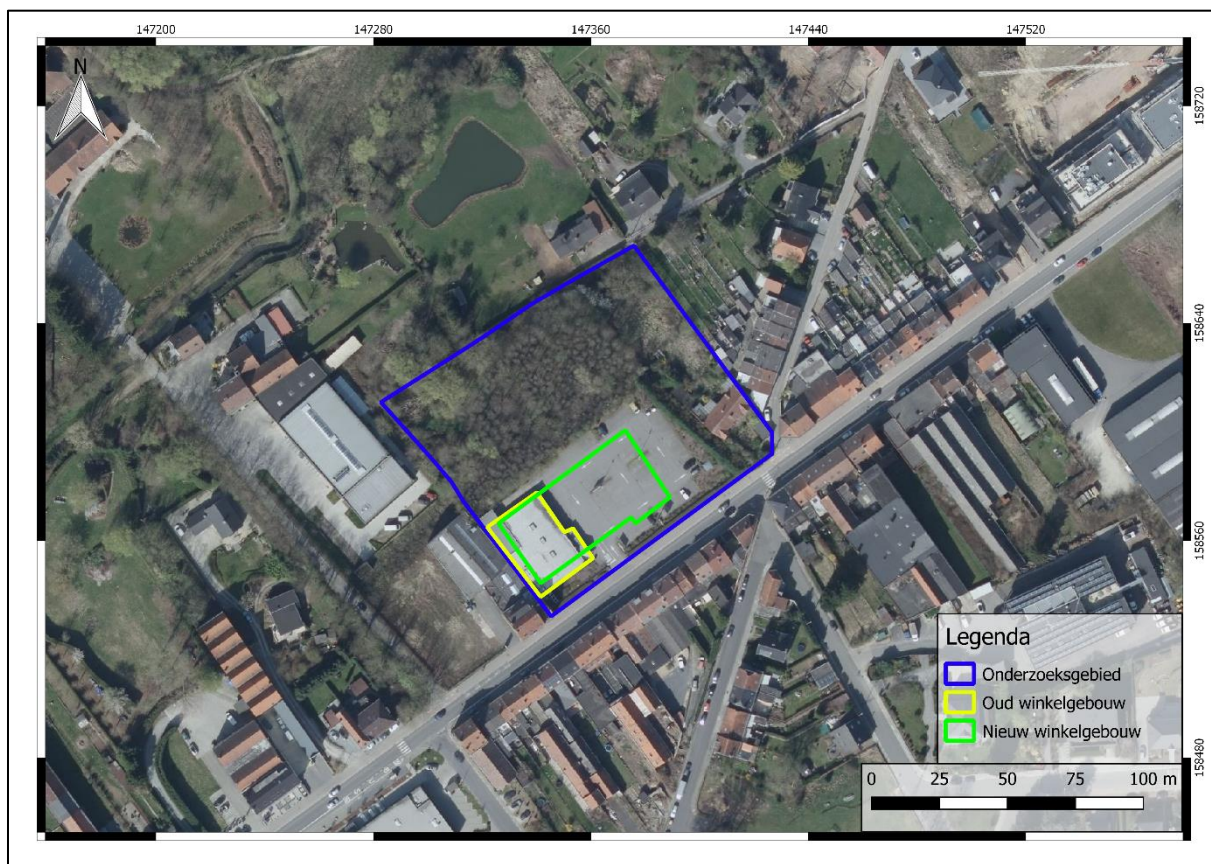
Een gedeelte van het terrein ten oosten van het gebouw zal verhard worden en dienst doen als openlucht parkeerterrein met 42 plaatsen. De parkeerplaatsen zelf worden in waterdoorlatende rode klinkers afgewerkt, terwijl de parkeerwegen in asfalt worden gemaakt. Verder zijn er ook nog paden rondom het winkelgebouw die bestaan uit waterdoorlatende grijze klinkers. Ten noorden van het winkelgebouw komt een betonnen loskade voor vrachtwagens.

- De groenzone

Rondom het hele winkelcomplex en de parking wordt een groenzone aangelegd van 1081 m². Deze vormt een buffer tussen het terrein en de noordelijke open groenzone van 4998 m² die ook deel uitmaakt van het onderzoeksgebied.

Om deze winkel te realiseren zal er verder gebouwd worden op het opgehoogde profiel dat voor het vorige Lidl-gebouw werd gerealiseerd. Op een zijaanzicht van de plannen is duidelijk te zien dat het westelijk deel van het nieuwe gebouw tussen -0,15 en 0 meter onder het huidige maaiveld komt te liggen. Het oostelijk gedeelte en de laadzone worden nog eens extra opgehoogd tot maximaal + 2,26

meter en minimaal 0,57 meter. Op het gedeelte waar nu nog geen parking ligt maar wel parking moet komen, moet ook een heel stuk (ca. 1,95 meter) opgehoogd worden.

Figuur 6: Overzicht van de oude en nieuwe Lidl binnen het onderzoeksgebied (1:1500). (Bron: Geopunt 2017)

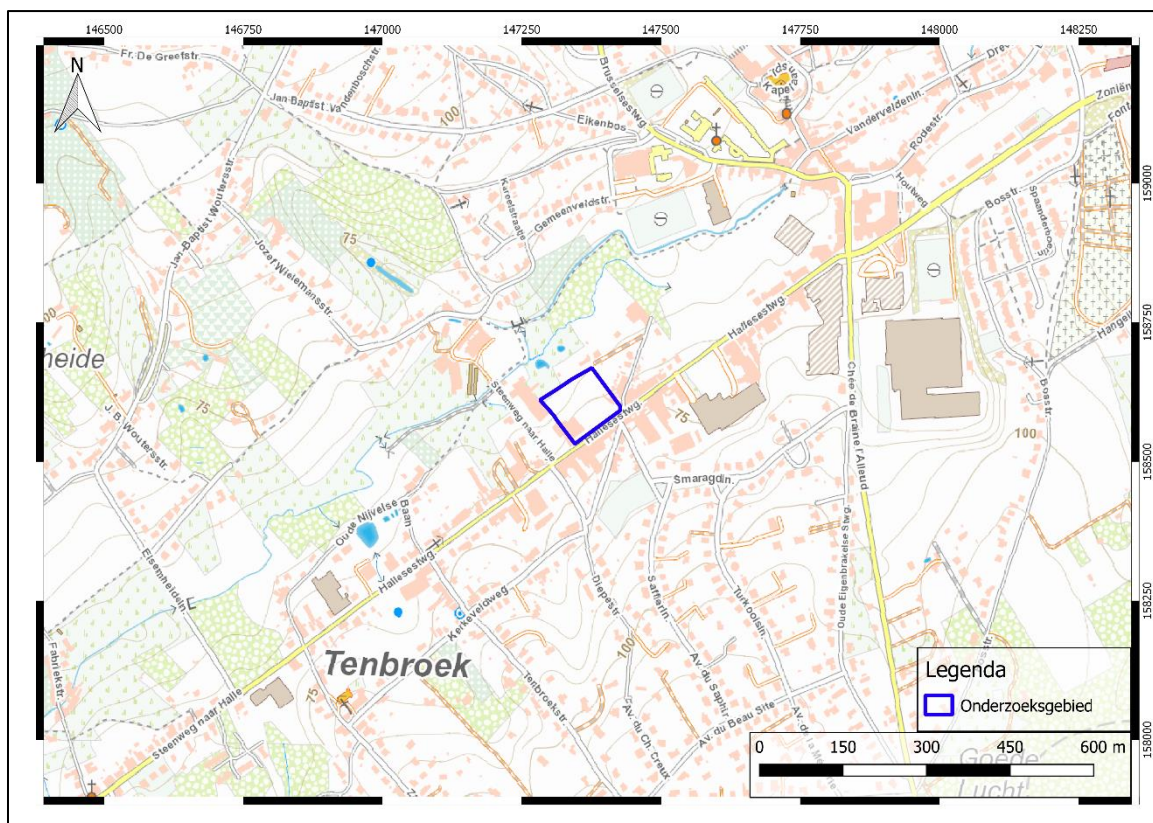
3 ASSESSMENTRAPPORT: LANDSCHAPPELIJKE ANALYSE

3.1 TOPOGRAFISCHE SITUERING

3.1.1 TOPOGRAFIE

Het onderzoeksgebied bevindt zich in een sterk bebouwde omgeving aan de westelijke rand van de kern van Sint-Genesius-Rode. Het terrein is gelegen langsheen de Hallesesteenweg die een noordoost-zuidwest oriëntatie heeft en Sint-Genesius-Rode met Huizingen verbindt. In het oosten wordt het onderzoeksgebied deels begrensd door het Beemd en in het zuidwesten loopt de Banmolendreef. Ten noorden van het terrein stromen de Leusebeek en de Molenbeek met dezelfde oriëntatie als de Hallesesteenweg.

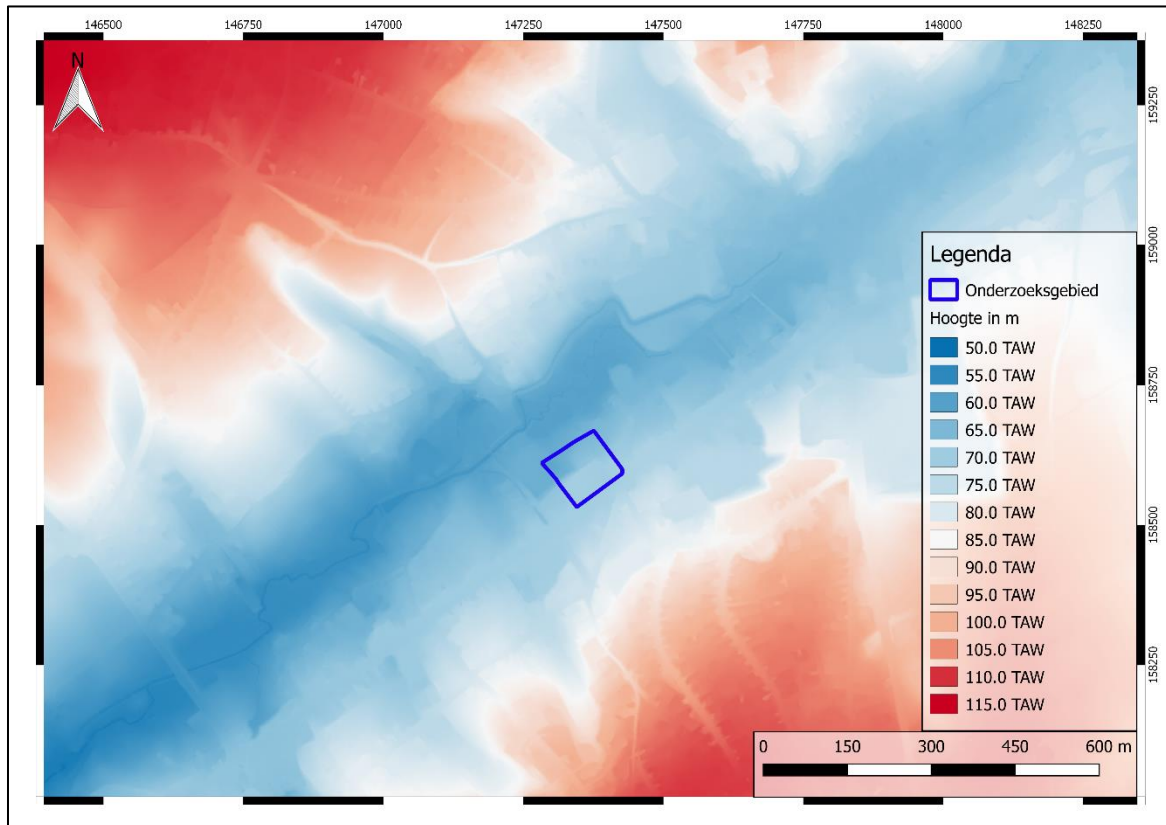
Het onderzoeksgebied ligt ten zuidwesten van Alseberg, een deelgemeente van Beersel. Naar het oosten ligt het centrum van Sint-Genesius-Rode en in westelijke richting bevinden zich Dworp en Huizingen. Op ongeveer 500 meter van het onderzoeksgebied situeert zich de grens van Vlaanderen en het Waals Gewest.

Figuur 7: Topografische kaart (1:8000) met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Bron: Geopunt 2017)

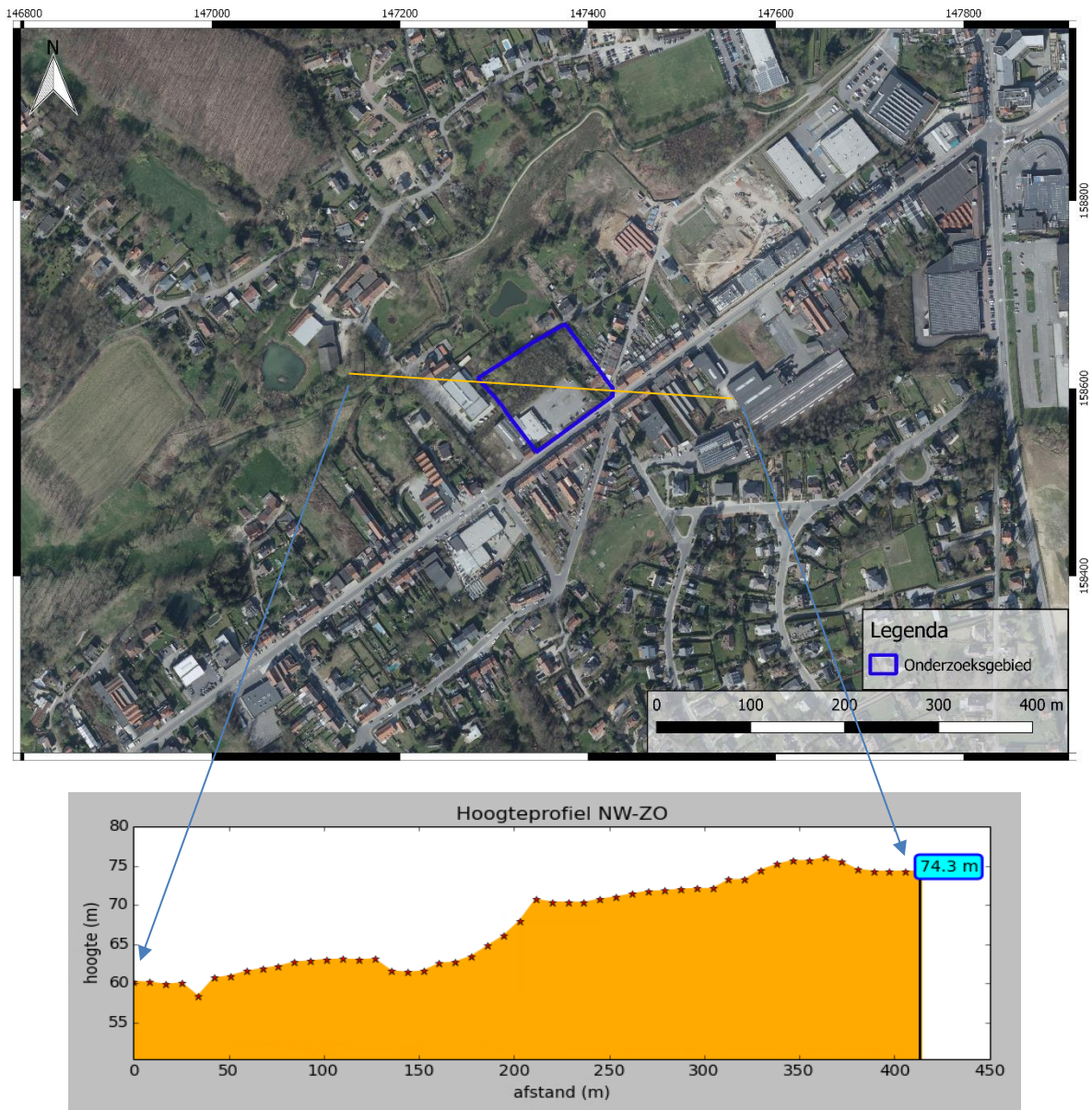
3.1.2 HOOGTEVERLOOP

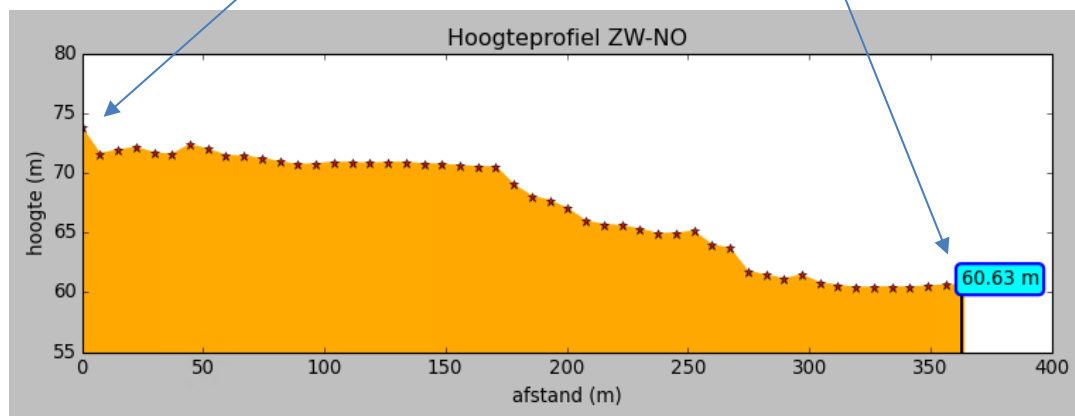
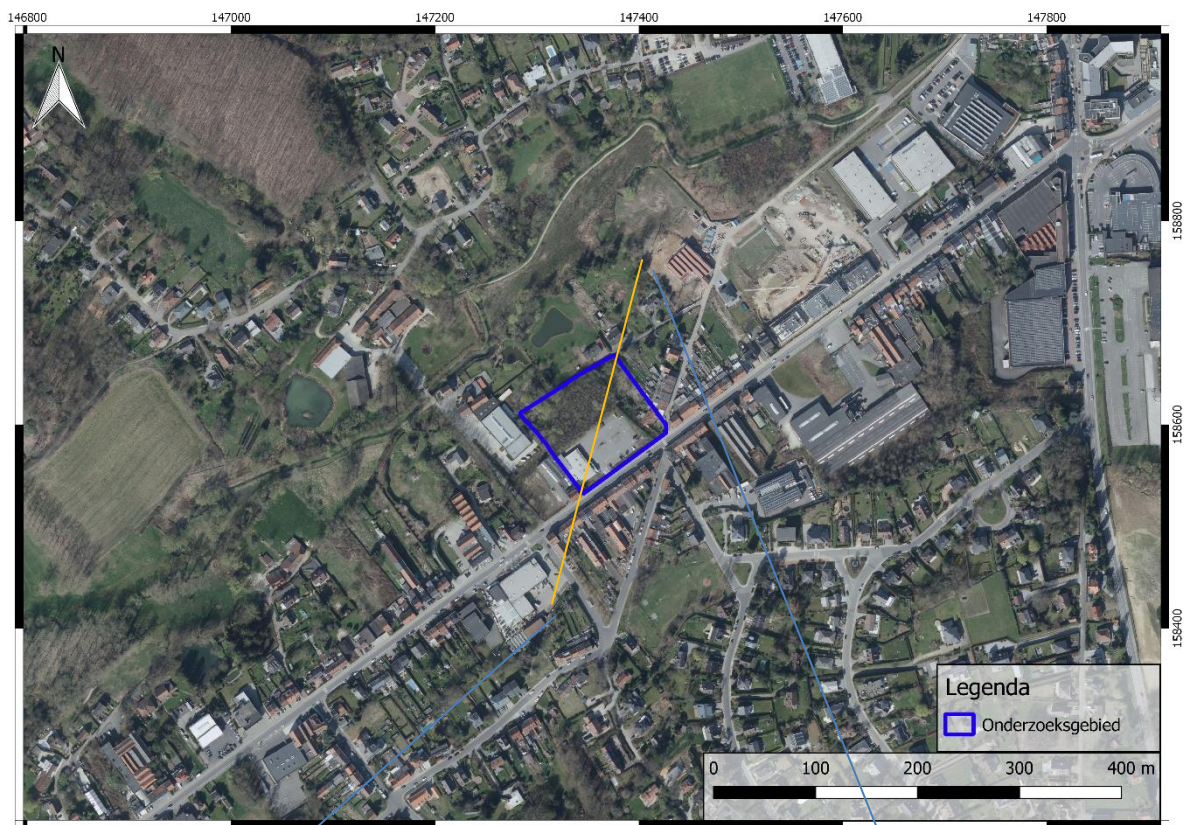
Het reliëf in de omgeving van het onderzoeksgebied heeft een algemeen vlak tot licht golvend karakter en is in de vorm van een Digitaal Hoogtemodel-kaart (DTM, 1m) weergegeven. Het onderzoeksgebied is gelegen in de vallei van de Molenbeek. Deze waterloop heeft zich in het landschap ingesneden en zorgt voor aanzienlijke hoogteverschillen in de omgeving. Het terrein zelf is op de zuidelijke oever gelegen, op de grens van de overgangszone naar de heuvels van dit sterk versneden landschap ten oosten van de Zenne.

Figuur 8: DTM (1m) (1:7000) met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Bron: Geopunt 2017).

Het terrein zelf kent een relatief vlak karakter en helt licht af in de richting van de Molenbeek. Het hoogste punt bevindt zich ter hoogte van de Hallesesteenweg op 75,2mTAW en in de richting van de waterloop daalt het terrein tot op een hoogte van 63,5mTAW. Ter hoogte van de overgang tussen het verharde en beboste gedeelte van het terrein kan een knik opgemerkt worden. Van zuidwest naar noordoost zijn er kleine lokale hoogteverschillen op te merken die schommelen tussen 60m TAW en 75,2m TAW. Het maximale hoogteverschil voor het terrein bedraagt bijgevolg ca. 15 meter

Figuur 9: Hoogteprofielen (bron: Geopunt 2017)

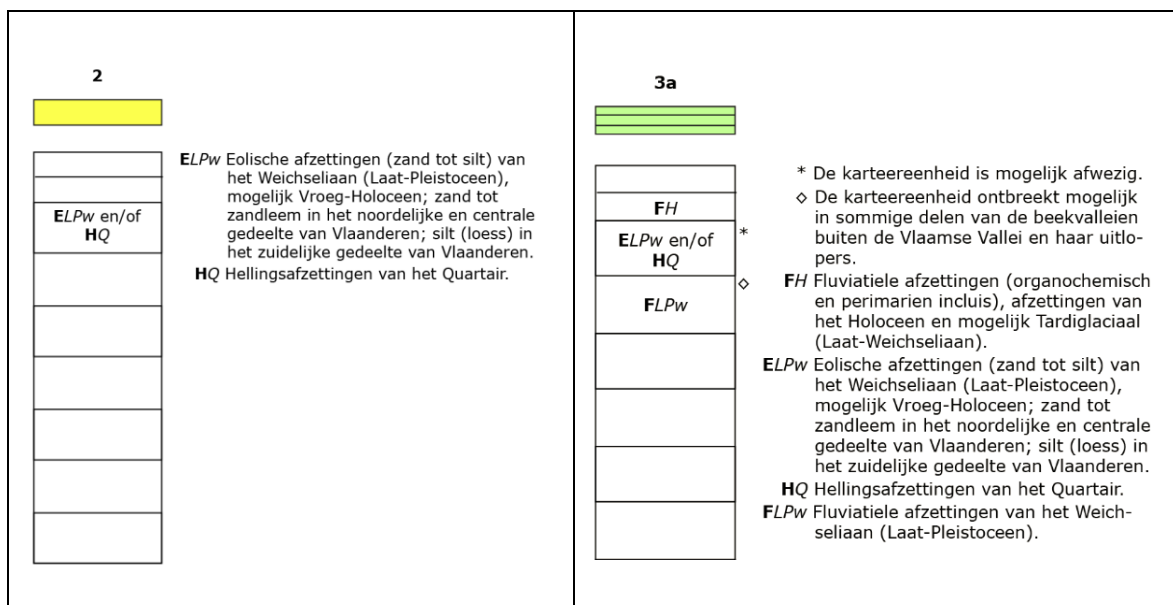
Naast leemgronden komt er ook veel droge zandgrond voor in de buurt van het onderzoeksgebied (**Zbx**). Hier vertoont de bouwlaag weinig humus en komen er tussen 90 en 120 cm roestverschijnselen voor. Gezien de ongunstige wateropslag in de zomer zijn deze gronden te droog als akkerland of weiland.

Tenslotte is er ook vergraven antropogene grond gekarteerd (**OT**). Deze gronden zijn kunstmatig gewijzigd door de mens, waardoor vernietiging van de bodem ook mogelijk is.

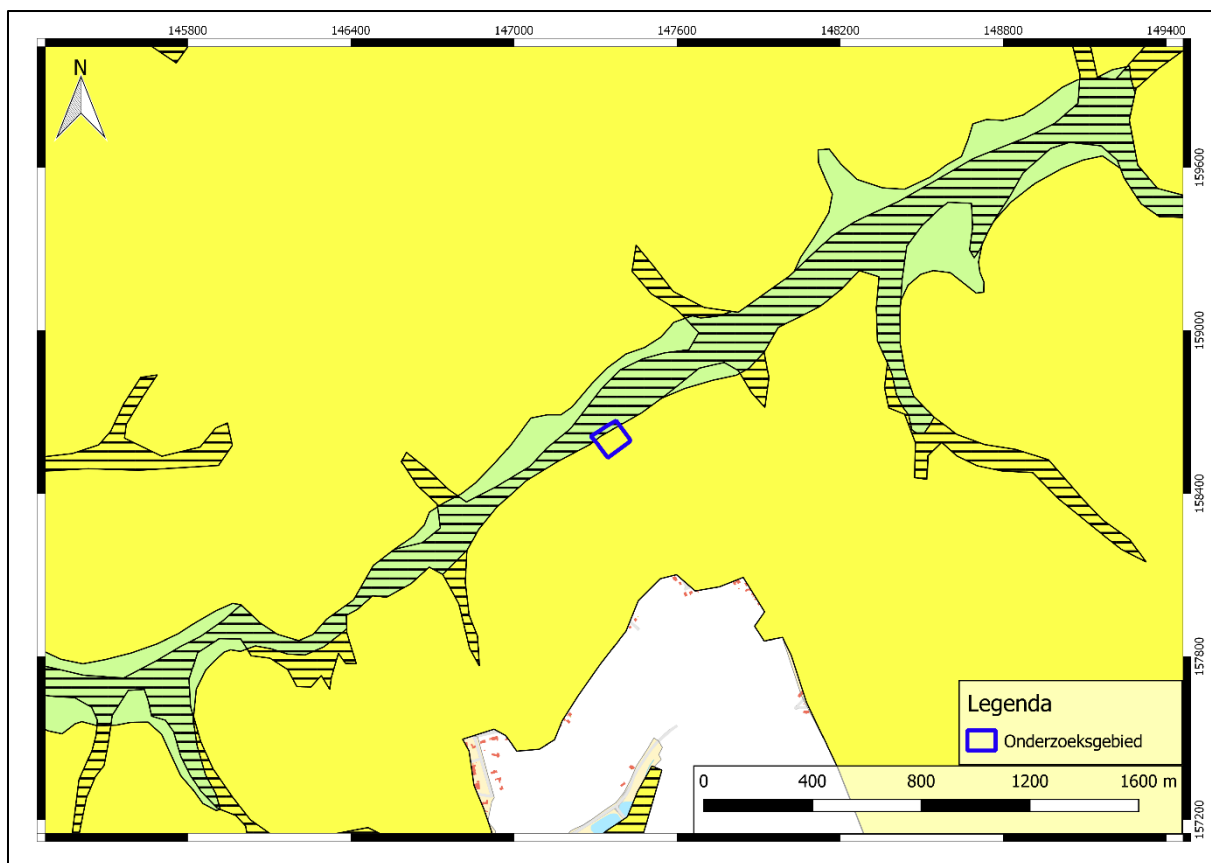
3.2.2 QUARTAIRGEOLOGISCHE KAART

De Quartairgeologische kaart toont dat het onderzoeksgebied gekenmerkt wordt door profieltypes 2 en 3a. De zandige en lemige bodems van het studiegebied zijn voornamelijk van eolische en/of colluviale oorsprong. De noordwestelijke rand van het terrein komt overeen met de vallei van de Molenbeek waar de basis bestaat uit fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan waarbovenop zich Quartaire hellingsafzettingen bevinden (**profieltype 2**). Deze afzettingen worden geassocieerd met het eolisch transport vanuit het destijds droog liggende Noordzeegebied. Ter hoogte van de valleibodem van de Kwadebeek wordt de basis van deze eolische/colluviale afzetting gevormd door rivierafzettingen die vroeger in het Weichseliaan werden afgezet. Bovenop deze eolische/colluviale sedimenten komen Tardiglaciale of Holocene fluviatiele afzettingen voor (**profieltype 3a**).

De rechteroever van de Zenne is duidelijk hoger en steiler dan de linkerflank. De topografie van het oostelijke gebied wordt gekenmerkt door een sterk versneden reliëf. Een dik en algemeen verspreid loessdek heeft er de reliëfverschillen plaatselijk sterk afgezwakt. Dit gebied is gekend als het Brabants Plateau. Het gebied langs de linkerflank van de Zennevallei wordt eerder gekenmerkt door een glooiend landschap dat uitgeschuurd is in de fijnkorrelige afzettingen van de Formatie van Kortrijk. Deze streek is gekend als het Pajottenland.

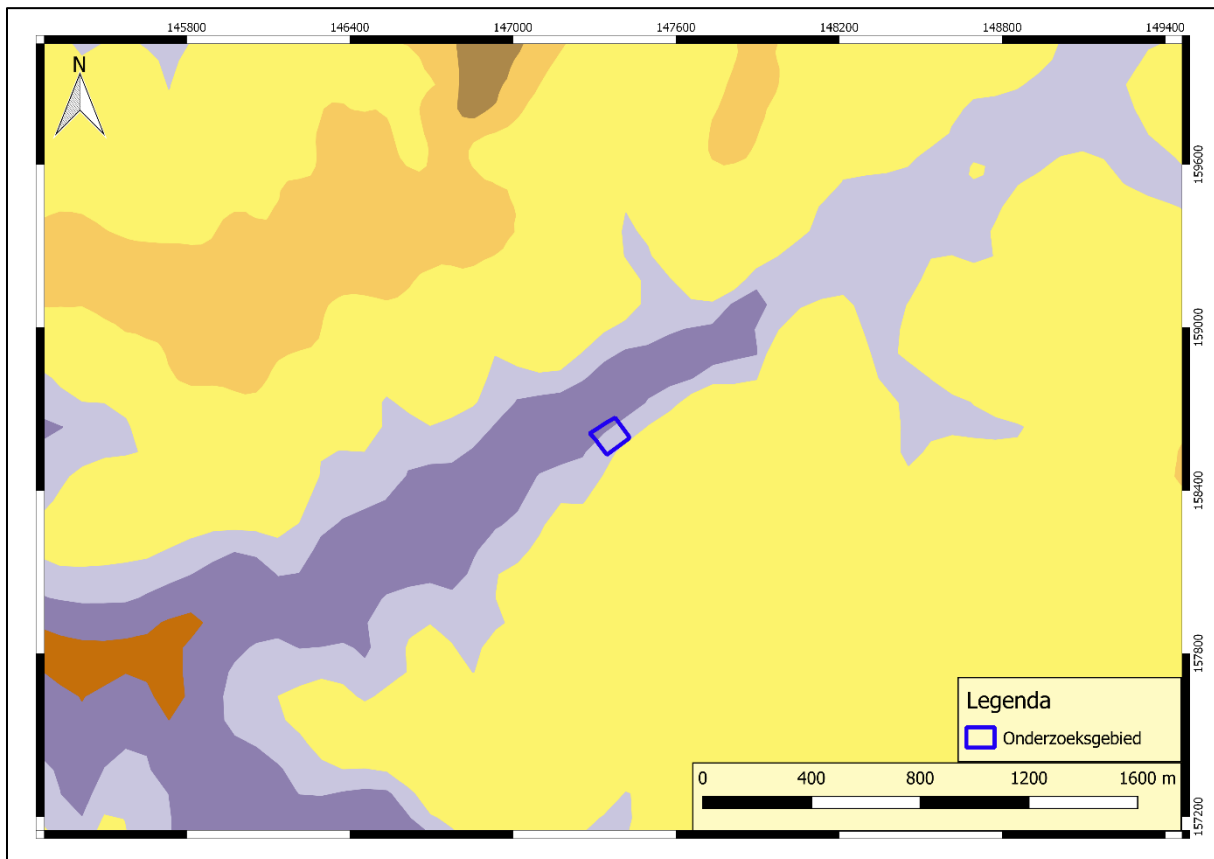

Figuur 11: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het studiegebied (type 2 en type 3a) (bron: Geopunt 2017)

Figuur 12: Gedigitaliseerde quartairgeologische kaart (1:15000) met aanduiding van het studiegebied (bron: Geopunt 2017)

3.2.3 TERTIAIRGEOLOGISCHE KAART

Figuur 13: Gedigitaliseerde tertiairgeologische kaart (1:30000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2017)

De oudste afzettingen in de omgeving bestaan uit de gesteenten van het **Massief van Brabant** die geplooid werden tijdens de Caledonische orogenese. Dit werd gevolgd door een fase van erosie vanaf het Carboon waarna opnieuw een opheffing volgde tijdens het Jura. De sedimentatie ging verder tijdens het Tertiair waarbij mariene kleien en zanden werden afgezet.

Ter hoogte van de noordwestelijke rand van het onderzoeksgebied komt het **Lid van Saint-Maur** voor. Deze grijze klei is zeer fijnsiltig.

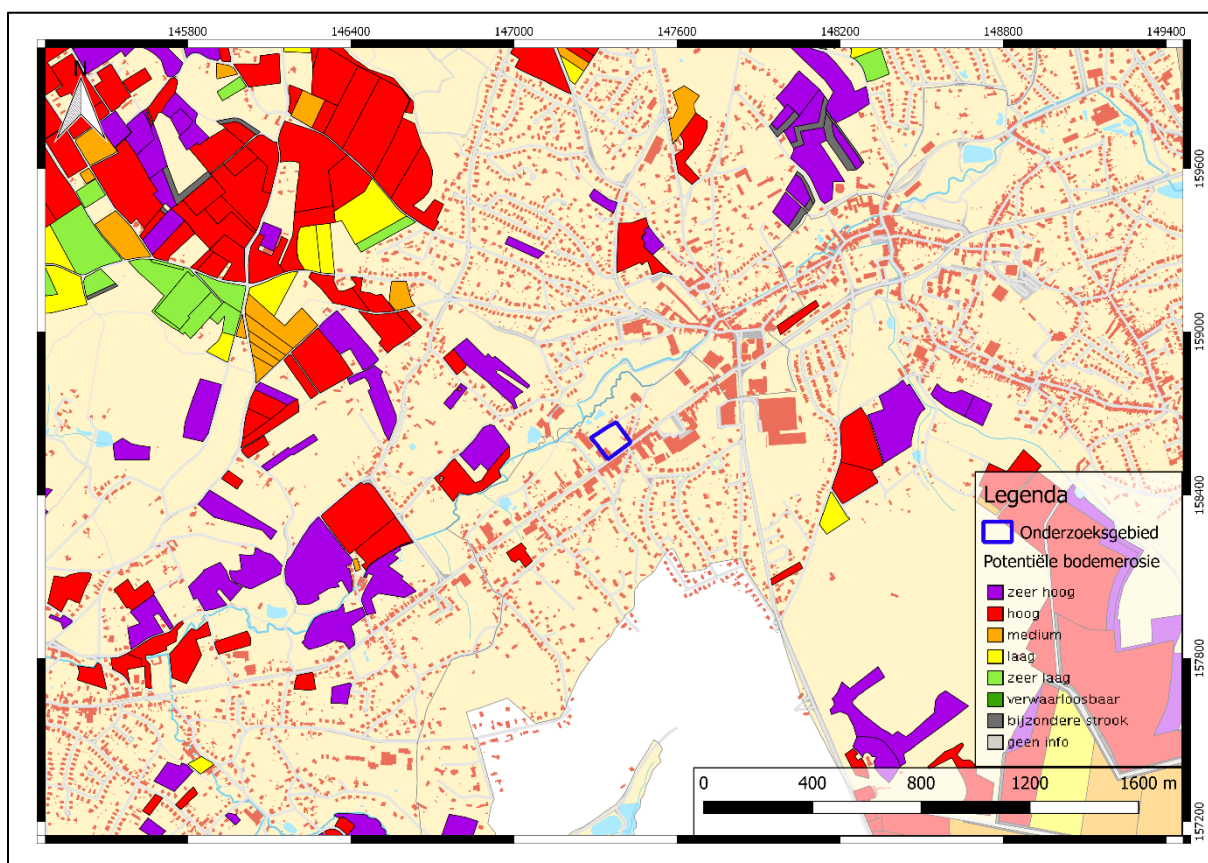
Ook het **Lid van Moen** wordt gekarteerd. Deze laag bestaat uit heterogene afzetting van siltig tot zandig materiaal met kleilige zones. Aanwezigheid van *Nummulites planulatus*. Deze afzettingen behoren tot de Vroeg-Eocene **Formatie van Kortrijk**. Deze komt in de ondergrond voor in de vallei van de Molenbeek. Hoger gelegen komt de **Formatie van Brussel** (Midden-Eoceen) voor.

Ter hoogte van het onderzoeksgebied bevinden de Tertiaire afzettingen zich op een diepte tussen 52 en 68m TAW. Rekening gehouden met het hoogteverloop van het terrein en de geplande bodemingrepen en omwille van de dikte van het Quartaire pakket zullen deze afzettingen weinig tot niet relevant zijn voor het huidige onderzoek.

3.2.4 BODEMEROSIEKAART

Ter hoogte van het onderzoeksgebied is er door de aanwezigheid van wegverhardingen en bebouwing geen informatie beschikbaar over de huidige potentiële bodemerosie. Rekening gehouden met het reliëf en de gekende informatie voor de omgeving kan aangenomen worden dat er een hoge tot zeer hoge erosiegevoeligheid geldt voor het terrein. Algemeen gesteld is het potentieel op een intacte bewaring van archeologische resten lager wanneer de erosie hoog was of is.

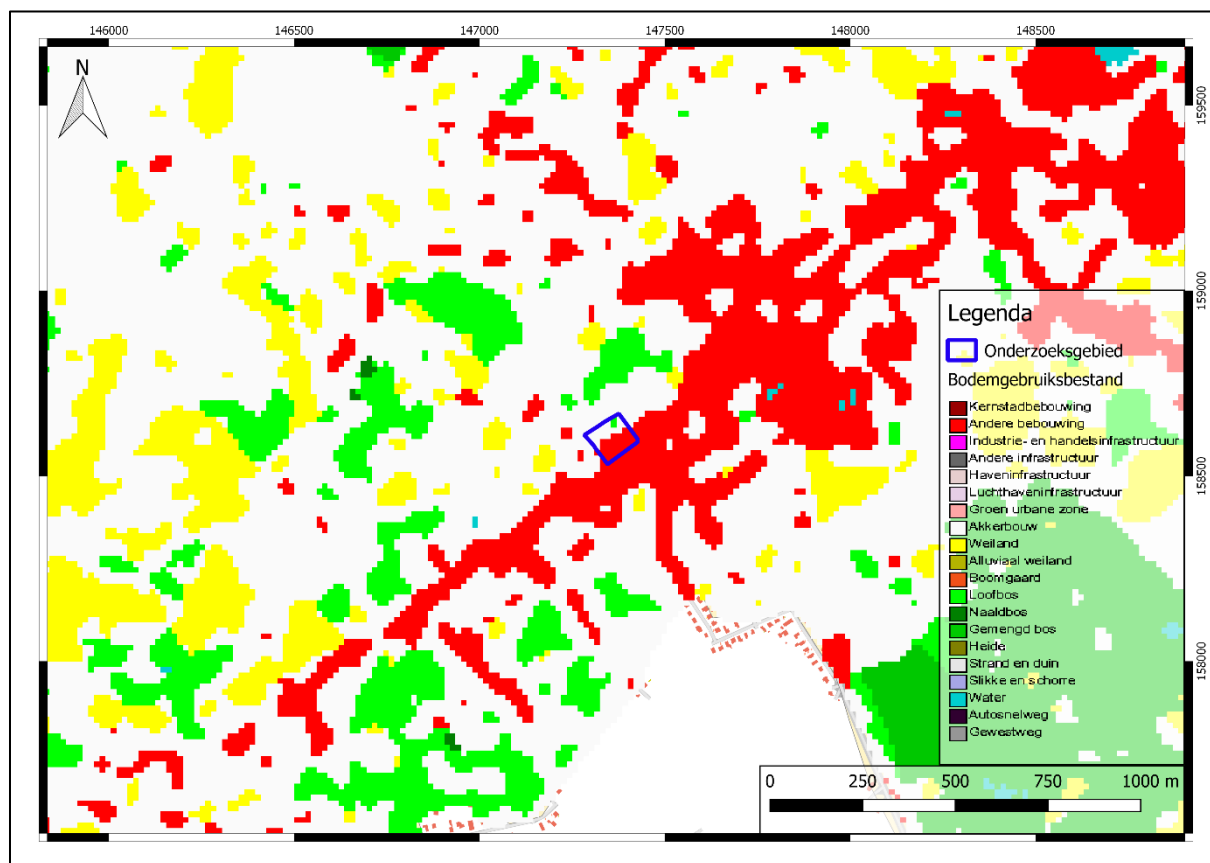
Uit de informatie van de omliggende percelen blijkt wel dat erosie een probleem is voor deze regio. De oorzaak hiervoor kan gezocht worden in de erosiegevoeligheid van leemgronden, die veel voorkomen in deze streek. Het gevolg van deze erosieprocessen voor de bewaring van archeologische sporen is dubbel. Enerzijds beschermen de colluviale afzettingen onderaan de hellingen de onderliggende archeologische lagen. Anderzijds kunnen de erosieprocessen hoger op de helling de bovenhand nemen waardoor, met het verdwijnen van de bodem, ook archeologische sporen verdwijnen.

Figuur 14: Bodemerosiekaart (1:15000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2017)

3.2.5 BODEMGEBRUIKSKAART

Op de bodemgebruiksk kaart is duidelijk dat het onderzoeksgebied gekenmerkt wordt door de aanwezigheid van bebouwing (rood) en akkerland (wit), twee gebruikstypes die zeer veel voorkomen in de streek. In de directe omgeving worden ook grote stukken grond als loofbos of weiland gekarteerd.

Figuur 15: Bodemgebruiksk kaart (1:11000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)

4 ASSESSMENTRAPPORT: ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Geraadpleegde bronnen hoofdstuk 3 met betrekking tot archeologische voorkennis	Toelichting
Inventarissen	
Inventaris Archeologische zone	Buiten archeologische zone
Gekende Erfgoedwaarden	Relevant, cf. 4.1.1
Inventaris Bouwkundig erfgoed	Relevant, cf. 4.1.2
Beschermde stads- en dorpsgezichten	Niet relevant
Centraal Archeologische Inventaris	Relevant, cf. 4.1.3
Inventaris Historische stadskern	Niet van toepassing
Inventaris gebieden waar geen archeologie te verwachten valt (GGA)	Niet van toepassing
Wereldoorlog relictten	Niet van toepassing
Cartografische bronnen	
Frickxkaart (ca. 1745)	Niet relevant, maar wel vermeld, cf. 4.2.1
Ferrariskaart (ca. 1771-1778)	Relevant, cf. 4.2.2
Atlas der Buurtwegen (ca. 1841)	Relevant, cf. 4.2.3
Vandermaelen kaarten (1846- 1854)	Relevant, cf. 4.2.4
Popp kaarten (1842-1879)	Relevant, cf. 4.2.5

Figuur 16: Tabel met geraadpleegde bronnen

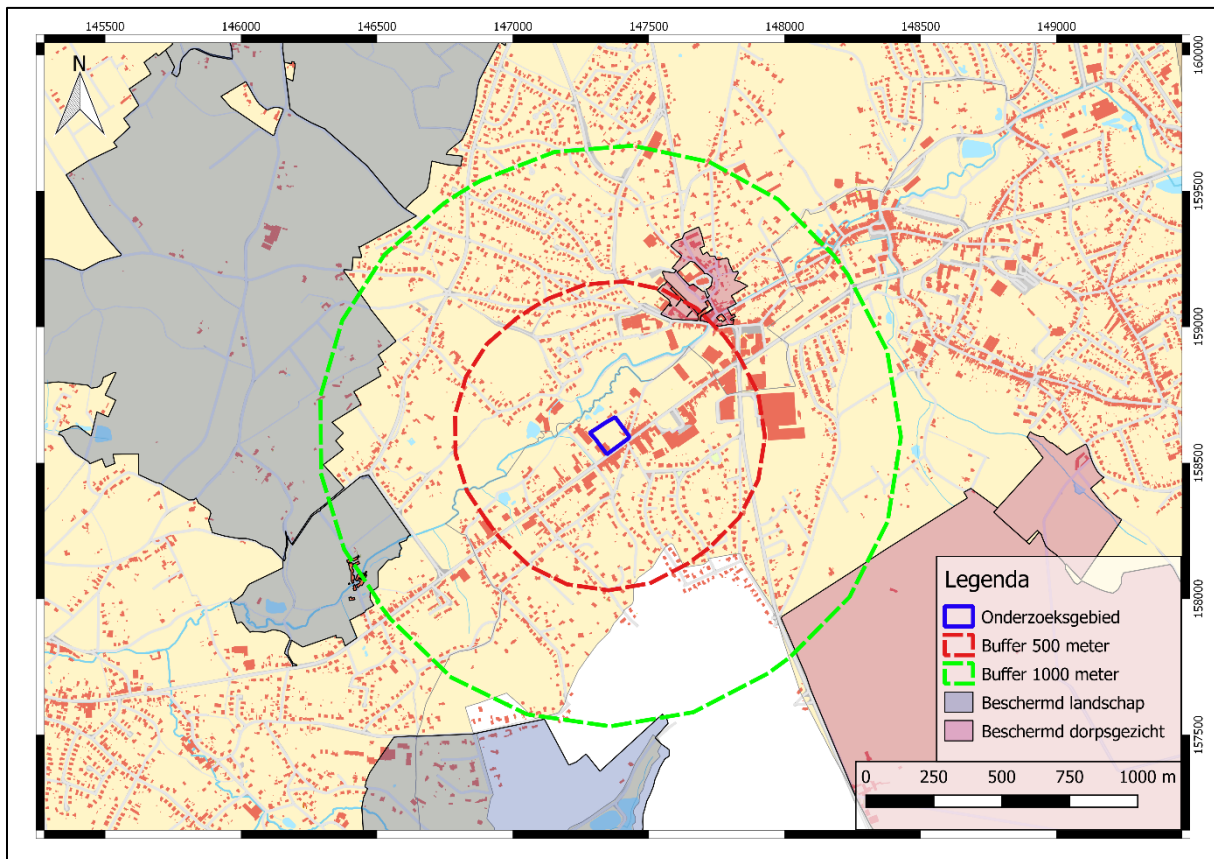
4.1 INVENTARISSEN ONROEREND ERFGOED

De overzichtskaart van Geoportaal Onroerend Erfgoed geeft voor het gebied rondom het studiegebied meldingen van beschermde monumenten, cultuurhistorische landschappen, zones opgenomen in de Centraal Archeologische Inventaris en bouwhistorische relictten.

4.1.1 GEKENDE ERFGOEDWAARDEN M.B.T. HET ONDERZOEKSGBIED

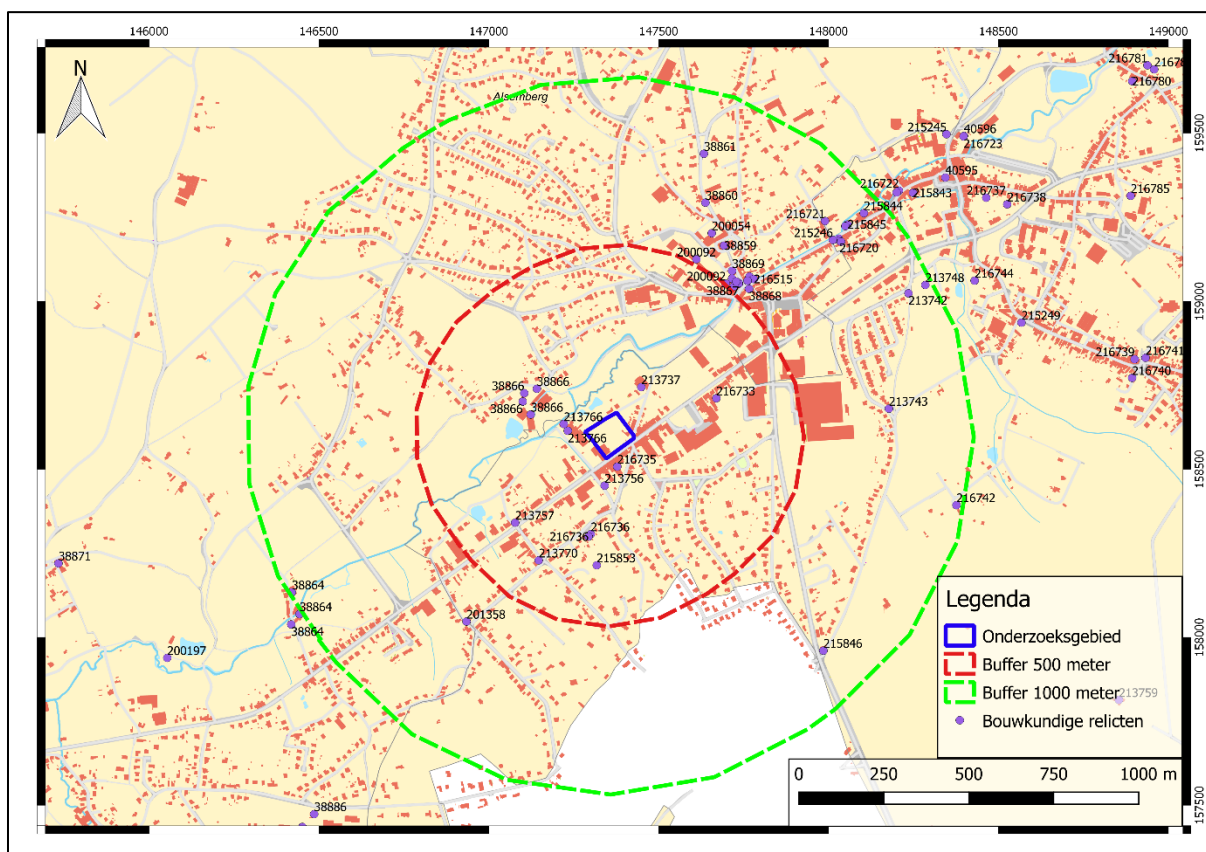
Het onderzoeksgebied zelf maakt geen deel uit van een beschermd gebied. Binnen een straal van 1000 meter zijn er wel enkele beschermde gebieden. Ten noordoosten van het onderzoeksgebied ligt de historische dorpskern van Alseberg, die beschermd is als stads- of dorpsgezicht sinds 2004. Het historisch centrum van Alseberg straalt nog steeds de sfeer uit van het drukbezochte kerkdorp en bedevaartsoord dat het vroeger was. Meer naar het zuiden is ook het Kasteeldomein van Revelingen en Sint-Gertrudishoeve met omgevende landerijen een beschermd stads- of dorpsgezicht sinds 1982.

Ten zuiden en ten westen van het onderzoeksgebied zijn er in een straal van 1000 meter nog enkele beschermde cultuurhistorische landschappen. Het gaat hier om het gebied Zevenborren, de Meigemheide en de omgeving van de Kartonfabriek Winderickx.

Figuur 17: De erfgoedwaarden met betrekking tot het onderzoeksgebied. (1:15000) (Bron: Geopunt 2017)

4.1.2 INVENTARIS BOUWKUNDIG ERFGOED

Figuur 18: Weergave van de meldingen uit de Inventaris Onroerend Erfgoed binnen de 500m van het studiegebied (Inventaris Onroerend Erfgoed, 2017) (1:12000)

Wat betreft bouwkundig erfgoed zijn er 10 bouwkundige relictien binnen een straal van 500 meter rond het onderzoeksgebied. Het gaat hier om relictien uit de 18^e, 19^e of 20^e eeuw.

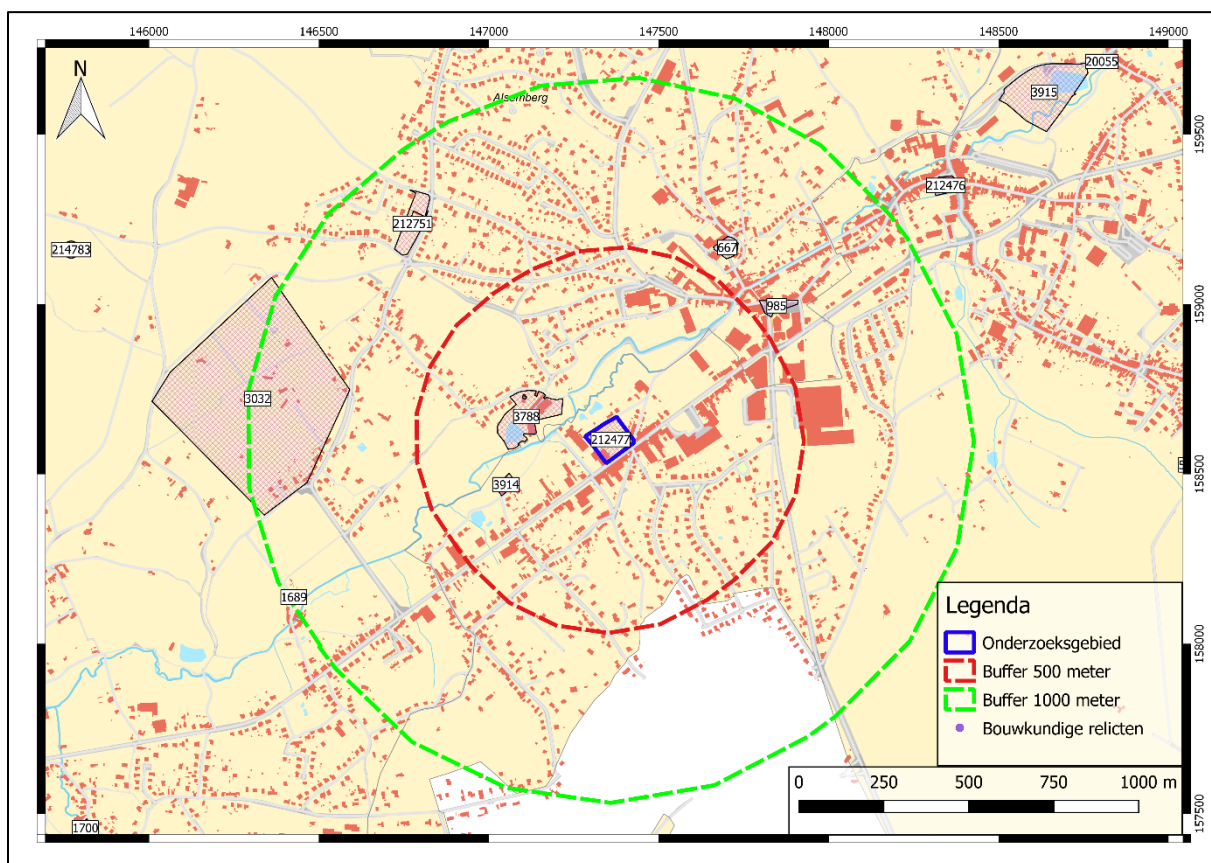
Vier van de bouwkundige relictien hebben een industriële achtergrond. Zeer dicht bij het onderzoeksgebied ligt de Zeepfabriek Winderickx (213766), die in 1888 werd opgericht. De fabriek hield al in 1942 op te bestaan, maar het gebouw met opslagplaats en woning bleven wel in gebruik voor andere doeleinden. Een ander nabijgelegen relict is de kartonfabriek Ten Broeck en de bijhorende directeurswoning (38866). Op de plaats van het gebouw stond initieel een watermolen om graan te malen, tot die in 1860 werd omgebouwd. In 1866 startte men met de productie van strokarton en in 1879 werd de directeurswoning toegevoegd. Tegenover het onderzoeksgebied, aan de Hallesesteenweg bevindt zich de Winkel- en werkhuis van meubelfabrikant Vastiau-De Gelas (216735), dat kadastraal werd geregistreerd in 1907. Tenslotte ligt er ten noordoosten van het onderzoeksgebied ook nog een Katoenweverij met conciërgewoning (213737) uit 1920. Dit is een getuige van de industriële ontwikkeling die eind 19e eeuw op gang kwam tussen de Molenbeek en de Hallesesteenweg. De andere relictien hebben meer een dorpscontext. Zo zijn er drie verschillende beschermde dorpswoningen (216736, 215853, 216733) uit de 19e en 20e eeuw. Verder is er Café 't Brouwershuis (213756), dat in 1946 verbouwd werd tot het bestaande café. Tenslotte is er ook nog een dorpspomp (213770) die op de voormalige waterput gelegen is. Het is een mooi voorbeeld van een typische dorpspomp uit het einde van de 19e eeuw.

Binnen een straal van 1000 meter zijn er vooral bouwkundige relictten die te maken hebben met het historisch centrum van Alsemberg. Het gaat hier bijvoorbeeld om Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw, het Sint-Victorinstituut, feestzalen, cafés en woningen.

ID	Adres	Naam	Datering
213766	Oude Nijvelse Baan 8-10, Sint-Genesius-Rode (Vlaams-Brabant)	Zeepfabriek Winderickx met woning en opslagplaats	19 ^e eeuw
38866	Losseweg 101-107, Beersel (Vlaams-Brabant)	Kartonfabriek Ten Broeck en directeurswoning	18 ^e -19 ^e eeuw
216735	Hallesesteenweg 131, Sint-Genesius-Rode (Vlaams-Brabant)	Winkel- en werkhuis van meubelfabrikant Vastiau-De Gelas	Vroeg 20 ^e eeuw
213756	Hallesesteenweg 153, Sint-Genesius-Rode (Vlaams-Brabant)	Café 't Brouwershuis	20 ^e eeuw
216736	Kerkeveldweg 39-41, Sint-Genesius-Rode (Vlaams-Brabant)	Dorpswoningen	19 ^e eeuw
213757	Hallesesteenweg zonder nummer, Sint-Genesius- Rode (Vlaams-Brabant)	Kapel Ten Broek	/
213770	Tenbroekstraat zonder nummer, Sint-Genesius- Rode (Vlaams-Brabant)	Waterpomp Ten Broek	19 ^e eeuw
215853	Kerkeveldweg 45, Sint- Genesius-Rode (Vlaams- Brabant)	Neoclassicistische dorpswoning	Vroeg 20 ^e eeuw
213737	Beemd 41, Sint-Genesius- Rode (Vlaams-Brabant)	Katoenweverij met conciërgewoning	20 ^e eeuw
216733	Hallesesteenweg 45, Sint- Genesius-Rode (Vlaams- Brabant)	Dorpswoning met cimorné	20 ^e eeuw

Figuur 19: Tabel met de locatie van het bouwkundig erfgoed in een straal van 500 meter

4.1.3 CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

Figuur 19: Alle CAI-meldingen binnen een straal van 500 en 1000 meter. (1:12000)

Binnen een straal van 1000 meter komen er een aantal CAI-meldingen voor. De meest opvallende is de melding van Hoeve Ten Broeck (212477), een gebouw dat in de 18^e eeuw op het onderzoeksgebied stond. Volgens de Centraal Archeologische Inventaris is deze structuur wel verdwenen. Zowel de Ferrariskaart als de Vandermaelenkaart maken melding van een hoevestructuur op deze locatie. Op de Atlas der Buurtwegen en de Poppkaart is dezelfde structuur niet zichtbaar. Behalve de historische kaarten is er geen bewijs voor de aanwezigheid van de hoeve, de Centrale Archeologische Inventaris heeft de nauwkeurigheid van de locatie dan ook op 150 meter gezet.

Niet ver van het onderzoeksgebied bevindt zich ook de eerder vermelde Kartonfabriek Ten Broeck (3788), aan de Molenbeek. Hoewel de gebouwen er nog steeds zijn, blijft er van de interne papierfabriek niets meer over. Ook van de Molen Ten Broeck (3914) blijft slechts een indicatie over.

Iets verder van het onderzoeksgebied zijn er restanten gevonden van het verdwenen kasteel Hof te Alsendale (985). Tijdens een proefsleuvenonderzoek werd een paalgat en de kasteelvijvers met puin tot op 4,5 m diepte aangetroffen. Niet ver daar vandaan zijn er indicaties van de Onze-Lieve-Vrouwekerk uit de 14^e eeuw. Deze kerk werd waarschijnlijk opgericht door Elizabeth van Hongarije en verbouwd in 1354.

De overige twee meldingen zijn toevallsvondsten uit het neolithicum (3032) en de middeleeuwen (212751). Het gaat hier respectievelijk om bijlen, beitels, messen, krabbers en pijlpunten uit de steentijden en industriële overblijfselen uit de middeleeuwen.

CAI	Locatie	Omschrijving	Datering
212477	Hallesesteenweg 128-148, Sint- Genesius-Rode (Vlaams-Brabant)	Hoeve Ten Broeck: verdwenen 18de-eeuwse alleenstaande hoeve.	Nieuwe Tijd 18 ^{de} eeuw
3788	Losseweg 101, Alseberg (Vlaams- Brabant)	Tisjken Dot / Kartonfabriek Ten Broeck: papiermolen.	Late middeleeuwen
3914	Oude Nijvelsebaan, zn, Sint-Genesius-Rode (Vlaams-Brabant)	Molen Ten Broeck.	Late middeleeuwen
985	Winderickxplein zn, Alseberg (Vlaams- Brabant)	Verdwenen kasteel Hof te Alsendale.	Middeleeuwen
3032	Elsemheide, Alseberg (Vlaams- Brabant)	Vondstenconcentratie lithisch materiaal.	Neolithicum
212751	Grootbosstraat 212, Alseberg (Vlaams-Brabant)	Sporen van grondstofwinning en industriële/productie activiteiten.	Middeleeuwen
667	Kapelaansplein 1, Alseberg (Vlaams- Brabant)	Onze-Lieve-Vrouwkerk	Volle middeleeuwen

Figuur 20: overzichtstabel CAI

4.1.4 HISTORISCH KADER

Sint-Genesius-Rode is een faciliteitengemeente in de provincie Vlaams-Brabant. Ze bevindt zich ten zuiden van Brussel en net boven de taalgrens. Het landschap is er heuvelachtig en is plaatselijk sterk versneden door beekvalleien. Menselijke aanwezigheid kan bevestigd worden vanaf het midden-neolithicum door de talrijke resten van de Michelsbergcultuur die er gevonden werden. De oudste vermelding van het ontstaan van Sint-Genesius-Rode dateert echter uit de 7de of 8ste eeuw en de naam "*Roda*" vinden we voor het eerst terug in een Latijnse akte in 1141. Het gebied 'Rode' maakte deel uit van het domein van de hertogen van Brabant en vormde een meierij die tegen 1400 zo'n 25 dorpen telde. Een van die dorpen, Alseberg, is zeer dicht gelegen bij het onderzoeksgebied. Deze parochie ontstond vermoedelijk in de eerste helft van de 12^e eeuw. Dankzij haar religieuze aantrekkingskracht, groeide het dorp en werd er een romaanse kerk gebouwd tussen 1225 en 1243. Al snel koppelde de parochie zich los van Sint-Genesius-Rode en werd het een onafhankelijke gemeenschap. In 1577 kreeg de familie van Witthem, die uit Beersel kwam, heerschappij over Alseberg. De heren van Witthem bewoonden vanaf dan waarschijnlijk het nu verdwenen Hof ten Alsendale. In de daaropvolgende eeuwen veranderde heerlijkheid Rode-Alseberg regelmatig van eigenaar. Het valt op dat de hele streek tot in de 19de eeuw relatief geïsoleerd en arm bleef door zijn ligging in sterk bebost gebied (Zoniënwoud). Pas met de aanleg van de spoorlijn Brussel-Charleroi in 1874 en de betere ontsluiting via wegen kwam hier verandering in. Vanaf het interbellum en vooral na de Tweede Wereldoorlog werd een actieve verkavelingspolitiek gevoerd waarbij verschillende wijken werden gebouwd. De meeste bebouwing in de gemeente dateert dan ook uit de 20ste eeuw en weerspiegelt deze groei.

4.2 CARTOGRAFISCHE BRONNEN

4.2.1 FRICXKAART (CA. 1712)

De Fricxkaart uit ca. 1712 is niet gedetailleerd en accuraat genoeg om relevante informatie aan te reiken omtrent eventueel historisch bouwkundig erfgoed ter hoogte van het onderzoeksgebied. Bijgevolg komt de georeferente projectie van het onderzoeksgebied ook niet overeen met de eigenlijke ligging van het terrein. Ten zuiden van het onderzoeksgebied ligt *Alsemergh* (Alsemberg), een dorpskern die zich eigenlijk ten noorden zou moeten bevinden. De kaart schetst echter wel een algemeen beeld van Sint-Genesius-Rode en haar omgeving die gekenmerkt wordt door een uitgestrekt bebost gebied dat doorkruist wordt door waterlopen en wegen die steden en dorpen met elkaar verbinden.

Door het gebrek aan detail is de Fricxkaart slechts in zeer beperkte mate bruikbaar voor dit onderzoek. Het verifieert wel de cultuur-historische gegevens van de omgeving.

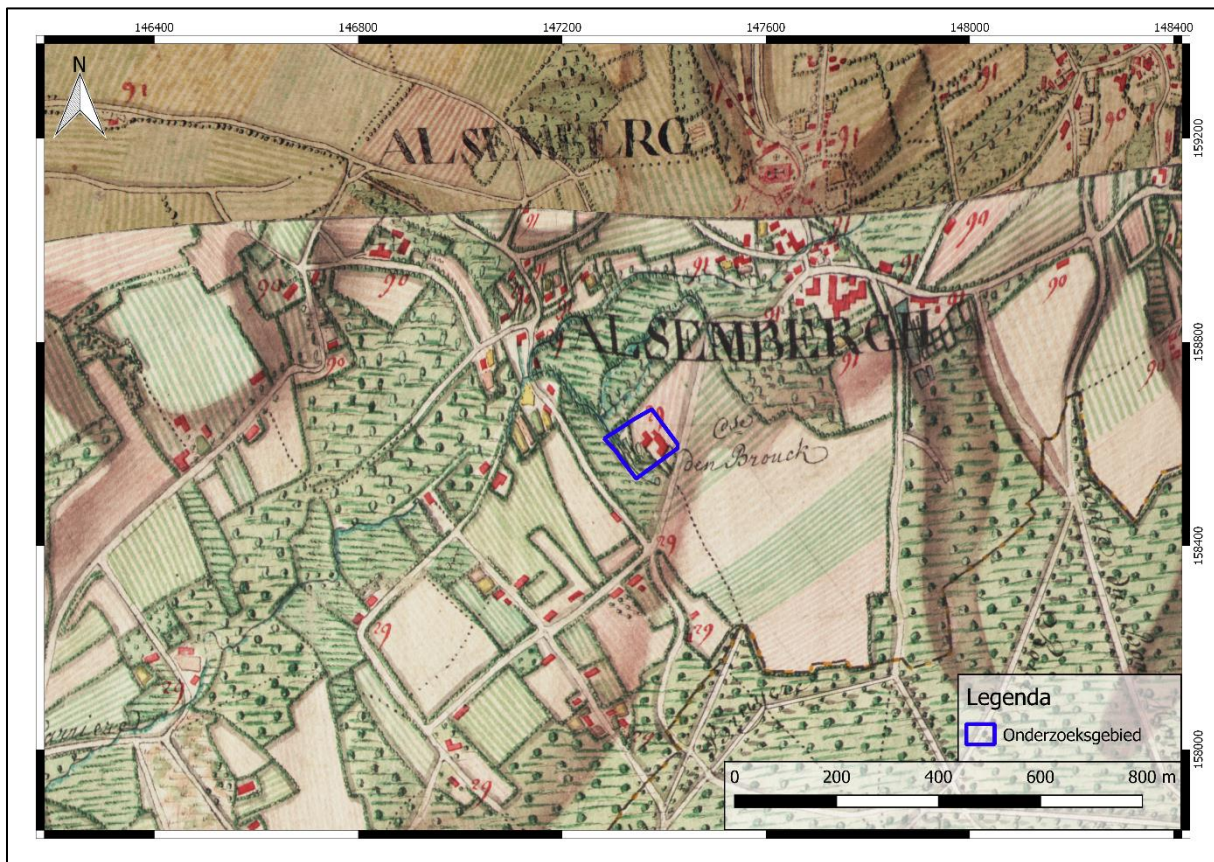

Figuur 21: Fricxkaart (1:25000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)

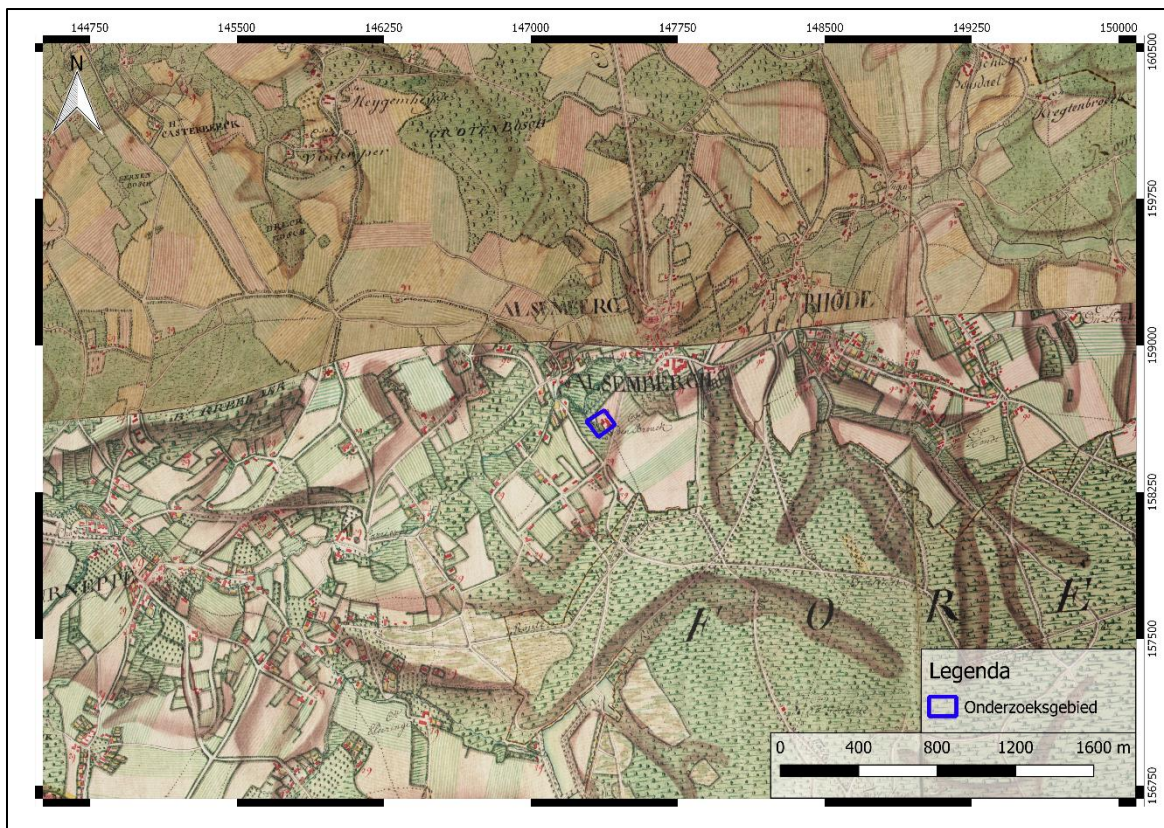
4.2.2 FERRARISKAART (CA. 1771- 1778)

De Ferrariskaart of *Carte de Ferraris* geeft een meer gedetailleerd beeld weer dan de Frickxkaart. Het onderzoeksgebied bevindt zich in een rurale omgeving die wordt gekenmerkt door akkerland en bosrijk gebied. Van de Hallesesteenweg was toen nog geen sprake, al zijn kleinere straten zoals het Beemd en de Banmolendreef wel al zichtbaar in het landschap. Op het onderzoeksgebied is een structuur te zien die bestaat uit twee gebouwen. Waarschijnlijk gaat het hier om een hoeve, gezien de omliggende gronden. Rondom het onderzoeksgebied bevinden zich ook een heel aantal losstaande gebouwen.

Ten noordoosten van het onderzoeksgebied ligt *Alsemergh* (Alsemerberg), dat samen met *Rhode* (Sint-Genesius-Rode) de meest nabijgelegen dorpskern vormt. Naar het zuiden is het *Forêt de Soignes* of het Zoniënwoud, dat toen veel uitgestrekter was dan nu, ook al aangeduid. Naar het westen is *Tourneppe* of Dworp de dichtstbijzijnde dorpskern.

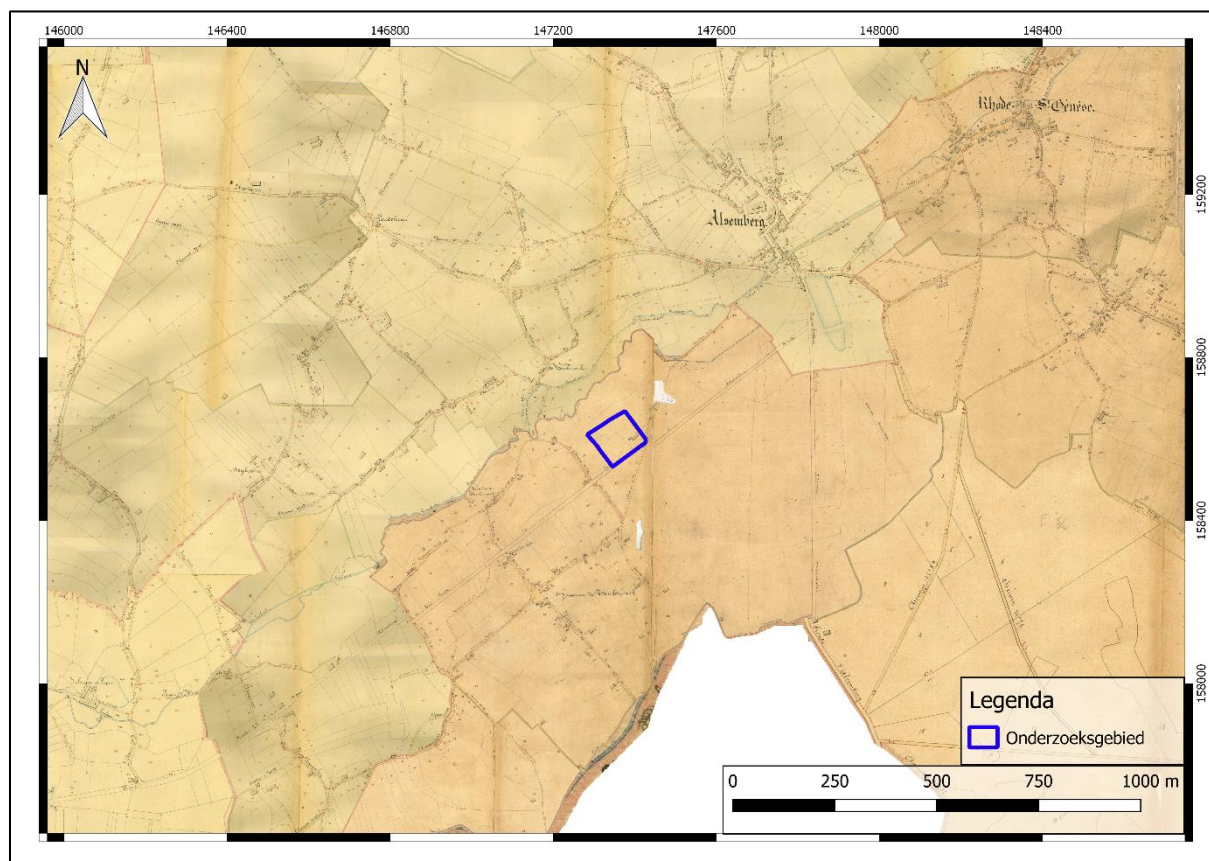
Figuur 22: Ferrariskaart (1:8000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)

Figuur 23: Ferrariskaart (1:20000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)

4.2.3 ATLAS DER BUURTWEGEN (CA. 1841)

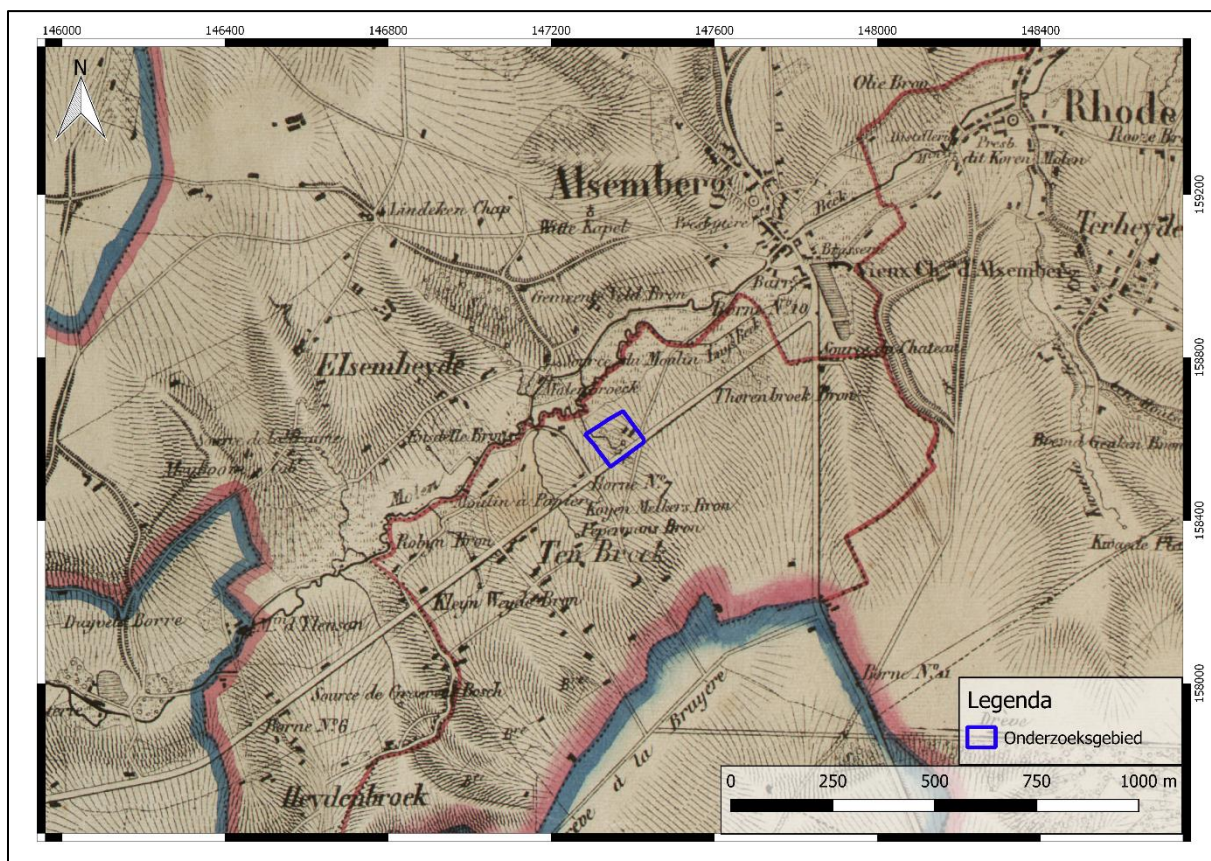
De Atlas der Buurtwegen geeft voor het eerst de *Route de Hal à Bruxelles* of de latere Hallesesteenweg weer. Het onderzoeksgebied lijkt niet meer bebouwd te zijn. Ook is het stratennet rondom het onderzoeksgebied gevoelig uitgebreid. Naar het noordoosten zijn de Molenbeek, alsook de dorpskernen van *Alsembergh* (Alesemberg) en *Rhode-St-Génèse* (Sint-Genesius-Rode) duidelijk aangeduid. Omdat het onderzoeksgebied zich aan de rand van twee kaartdelen bevindt, is een deel van de informatie over de buurt verloren gegaan.

Figuur 24: Atlas der Buurtwegen (1:10000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)

4.2.4 VANDERMAELENKAART (CA. 1846-1854)

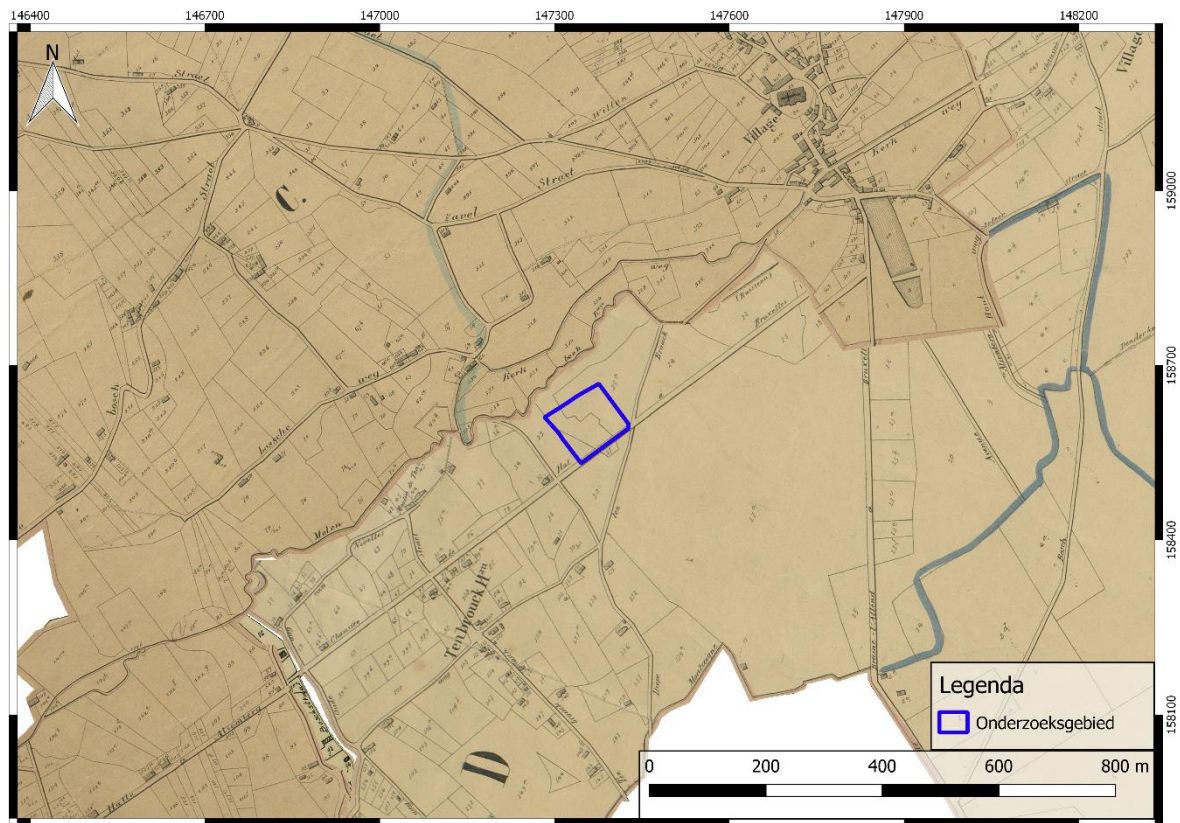
De Vandermaelenkaart toont niet erg veel veranderingen in de omgeving. Het onderzoeksgebied is echter wel weer bebouwd met twee kleine structuren die ongeveer op dezelfde plaats liggen als bij de Ferrariskaart. Verder zijn de Molenbeek en de Leusebeek duidelijk aangeduid. Door het onderzoeksgebied lijkt ook een klein afwateringskanaal te stromen. Ten zuiden en ten westen van het onderzoeksgebied vormen zich nieuwe kleine woonwijken zoals Ten Broeck en Elsemheyde. Ook Alseberg en Sint-Genesius-Rode zetten hun groei verder.

Figuur 25: Vandermaelen kaart (1:10000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)

4.2.5 POPPKAART (CA. 1842-1879)

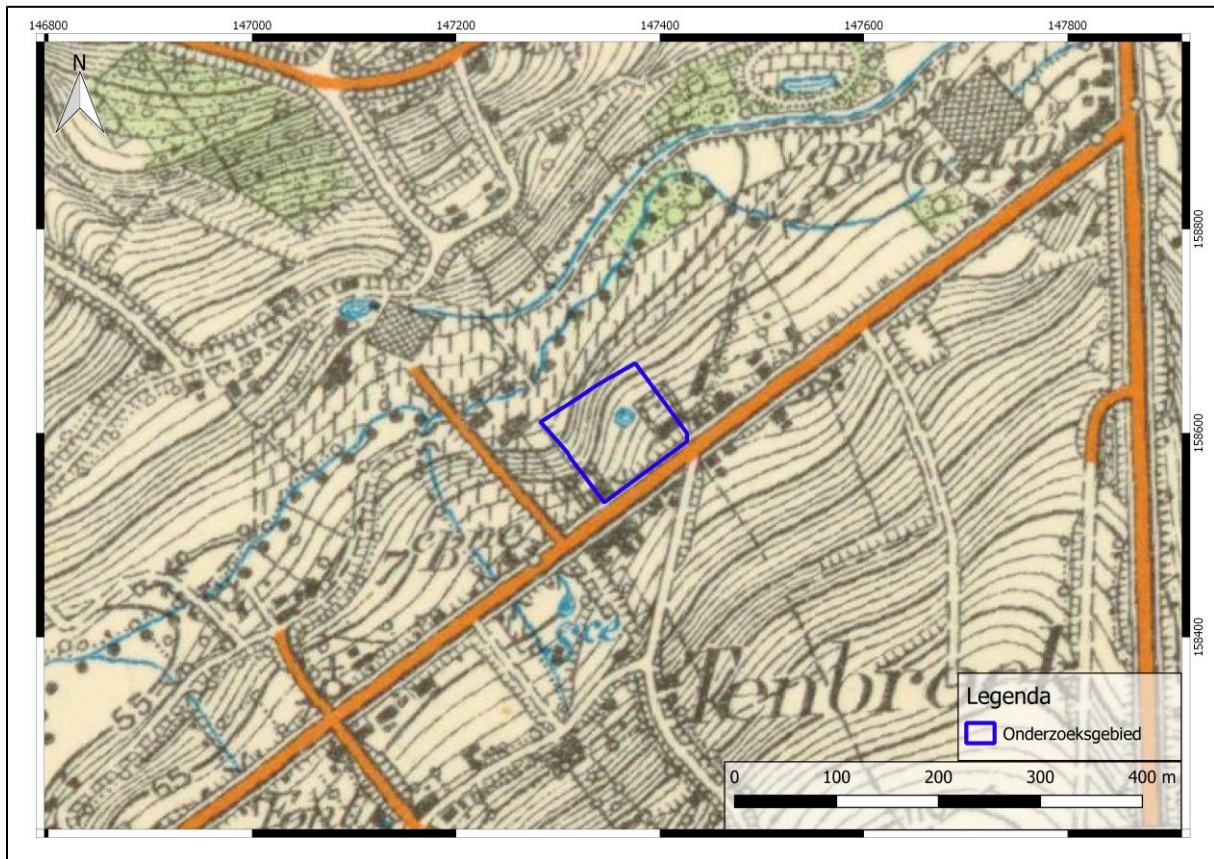
De Poppkaart geeft, in tegenstelling tot de Vandermaelenkaart, een duidelijk overzicht van de verschillende percelen in het gebied. Op de kaart is te zien dat het onderzoeksgebied wederom onbebouwd is. Ten oosten van het onderzoeksgebied wordt de aangrenzende straat omschreven als Ten Brouck, terwijl de zuidelijke steenweg op dat moment de Chaussée de Hal à Bruxelles wordt genoemd. De Molenbeek staat ook aangegeven, in tegenstelling tot de Leusebeek die hier niet vernoemd wordt.

Figuur 26: Poppkaart (1:7000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw) en de huidige situatie (bron: Geopunt 2017)

4.2.6 NA1900

Een kaart uit 1939 toont aan dat het onderzoeksgebied terug meer bebouwd is dan in de 19^e eeuw. Aan de oostkant, op de hoek met het Beemd is een gebouw met bijhorend perceel zichtbaar. Ook aan de zuidwestelijke zijde van het onderzoeksgebied is een perceel met een gebouw zichtbaar. In het noordwesten, net buiten het onderzoeksgebied, is de Zeepfabriek Winderickx met bijhorende woning gelegen. Deze industriële site, gebouwd in 1888, werd in 1897 uitgebreid met een pakhuis.

Figuur 25: Kaart (1:4000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw) en de huidige situatie (bron: Geopunt 2017).

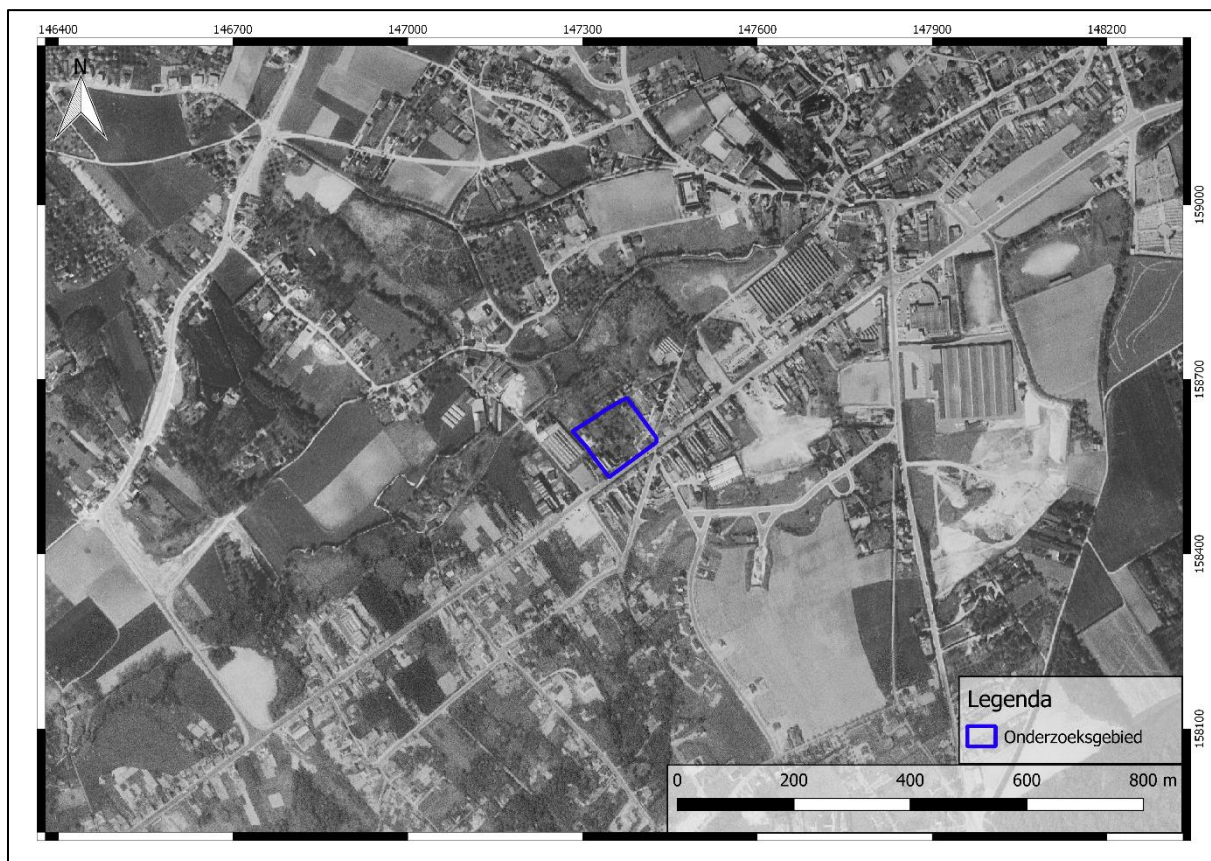
Een orthofoto uit 1947-1954 toont een verdere bebouwing aan van het onderzoeksgebied op de locatie waar de huidige winkel zich nu bevindt. Ook is duidelijk te zien dat het gebied, in tegenstelling tot latere orthofoto's zeer weinig bebost is. In de zuidoostelijke hoek van het onderzoeksgebied is nog steeds bebouwing te zien, net zoals op de kaart uit 1939.

Figuur 26: Kaart (1:4500) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw) en de huidige situatie (bron: Geopunt 2017).

4.3 RECENTE LANDSCHAPSVERANDERINGEN

De orthofoto uit 1971 toont weinig veranderingen in het onderzoeksgebied, behalve dat er veel meer bebossing aanwezig is. Het gebied errond heeft wel een sterke groei in bebouwing gekend. Zo zijn er veel meer gebouwen aan de Hallesteenweg en staat er ook een grote hangar aan de westelijke grens van het onderzoeksgebied, met aangrenzend de zeepfabriek van familie Winderickx.

Figuur 27: Orthofotomozaïek (1:7000), kleinschalig, zomeropnamen, panchromatisch (1971) met weergave van het studiegebied (blauw) (bron: Carthesius 2017)

Een orthofoto uit 1991 toont een grote verandering in het onderzoeksgebied. De bebouwing in de zuidwestelijke hoek is nog steeds aanwezig maar in de oostelijke helft van het perceel is er een groot stuk bos vrijgemaakt voor wat een betonvlak lijkt. Op de hoek met het Beemd is er ook nog steeds bebouwing aanwezig. In vergelijking met de orthofoto van 1971 kent de omgeving ook weer een stijging in bebouwde percelen.

Figuur 28: Orthofotomosaïek (1:5000), kleinschalig, zomeropnamen, panchromatisch (1991) met weergave van het studiegebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)

Een orthofoto uit 2017 toont het onderzoeksgebied in zijn huidige vorm. In de zuidwestelijke hoek van het perceel is een gebouw zichtbaar dat als supermarkt dient, met in het oosten de bijhorende betonparking. Aan de noordelijke zijde is een groene omgeving zichtbaar. Opvallend is ook dat de hangar ten westen van het onderzoeksgebied vervangen is door een nieuw exemplaar tussen 2008 en 2011.

Figuur 29: Orthofotomosaïek (1:5000), kleinschalig, zomeropnamen, panchromatisch (2017) met weergave van het studiegebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)

5 BESLUIT

5.1 INTERPRETATIE EN DATERING

Op basis van de landschappelijke en archeologische/historische gegevens kan een inschatting gemaakt worden van de aard en ouderdom van eventuele archeologische vindplaatsen ter hoogte van het studiegebied.

Het onderzoeksgebied bevindt zich in een sterk bebouwde omgeving aan de Hallesesteenweg (nr. 128-148) in Sint-Genesius-Rode (Vlaams-Brabant). In het oosten wordt het onderzoeksgebied deels begrensd door het Beemd en in het zuidwesten loopt de Banmolendreef. Ten noorden van het terrein stromen de Leusebeek en de Molenbeek met dezelfde oriëntatie als de Hallesesteenweg. Het onderzoeksgebied ligt ten zuidwesten van Alsemberg, een deelgemeente van Beersel. Naar het oosten ligt het centrum van Sint-Genesius-Rode en in westelijke richting bevinden zich Dworp en Huizingen.

De hele bodem van het onderzoeksgebied wordt gekarteerd als kunstmatige grond met een antropogeen karakter. Dit wijst op een bodem die verstoord is door menselijke bebouwing. Het onderzoeksgebied is in de zuidelijke helft reeds bebouwd en opgehoogd geweest, wat deze bodemkartering kan verklaren. De nabijgelegen grond bestaat voornamelijk uit leem en zandleembodems.

In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn nauwelijks vondsten gedaan uit de periode voor de middeleeuwen, op een losse collectie lithisch materiaal uit het Neolithicum na. Het overgrote deel van de relictten uit de Inventaris van Onroerend Erfgoed komt uit de 18-20^e eeuw en heeft te maken met het industrieel- of dorpskarakter van de streek. De CAI maakt wel meldingen van relictten uit de middeleeuwen en latere periodes, zoals een hoeve uit de 18^e eeuw die zich op het onderzoeksgebied zou bevinden. Het onderzoeksgebied ligt alvast niet in de directe omgeving van gekende erfgoedwaarden zoals een cultuurhistorisch landschap.

Cartografische bronnen wijzen er op dat de streek eerder landelijk is gebleven tot aan de 20^e eeuw. De Ferrariskaart en de Vandermaelenkaart tonen een hoeve-achtige structuur op het onderzoeksgebied. In de ruime omgeving zijn veel industriële panden te zien. Recentere kaarten geven aan dat het te onderzoeken gebied in de loop van de 19^e en vooral 20^e eeuw bebouwd werd met verschillende huizen en een Lidl met bijhorende parking.

5.2 INSCHATTING POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

Het inschattingspotentieel tot kennisvermeerdering is vooral gericht op het aantreffen van archeologische sequenties van de middeleeuwen tot meer recente tijden op het onderzoeksgebied aan de even kant van de Hallesesteenweg (nr. 128-148) in Sint-Genesius-Rode waar een winkelgebouw en een huis worden gesloopt en vervangen door een nieuwe winkel met bijhorende parking. Gezien de aanwezigheid van enkele industriële werkplaatsen in de buurt en de mogelijke aanwezigheid van een verdwenen hoeve op het onderzoeksgebied kunnen er archeologische vondsten verwacht worden. Er zijn echter een paar argumenten om rekening mee te houden tijdens het besluit.

Een belangrijk vraag is in welke mate de geplande ingrepen in de grond zullen zorgen voor archeologische kennisvermeerdering. Op Perceel 1 (22004D0028/00C005), waar het winkelgebouw komt, zal men gebruik maken van 85 paalkoppen met daarin elk 4 palen die 8-11 meter diep gaan. Gezien de totale winkeloppervlakte van 2199 m² is en er tussen de paalkoppen 4 meter ruimte ligt, maakt dit dat er geen open sleuven vrijkomen om een archeologisch onderzoek in uit te voeren. Enig onderzoek dat tot kennisvermeerdering kan leiden, zou meer schade toebrengen aan de ondergrond dan de geplande boring van de paalgaten. Op Perceel 2 (22004D0025/00L004) wordt een bestaand pand afgebroken en de aanwezige kleine kelderruimte opgevuld om de grond te nivelleren voor de nieuwe parking. Ook hier is de kans tot kennisvermeerdering zeer klein, gezien de gedane verstoringen en de kleine omvang van de kelderruimte.

Een ander punt om rekening mee te houden is de verstoringsgraad van de ondergrond. In de zuidwestelijke hoek van het onderzoeksgebied is er aan de Hallesesteenweg reeds bewoning geweest in de vorm van 4 rijhuizen die gesloopt zijn voor de bouw van de huidige Lidl-winkel. Verder is in 2000-2001, in functie van de bouw van de huidige Lidl, ook een ingrijpende grondverhoging gebeurd op Perceel 1 om een vlak te maken voor winkel en parking. Bij deze verstoring is grond tot 4,10 meter in het noorden en 1 meter in het zuiden aangevuld op het toenmalige maaivlak. De geplande nieuwe winkel, die geen kelder heeft, zal zich ook op dit verhoogd profiel situeren. Verder zal een deel van Perceel 1 en Perceel 2 tot 1,95 meter opgehoogd worden om de parking een geschikte hoogte te geven in verhouding tot de winkel. Hoewel hier kan gevreesd worden voor compactie, zal de schade op de percelen eerder klein blijven gezien de eerdere ophoping op Perceel 1 en de te slopen bebouwing op perceel 2.

Er is een melding van de Centraal Archeologische Inventaris over een verdwenen 18^e eeuwse hoeve op het onderzoeksgebied. Hoewel deze structuur op zichzelf een historische waarde heeft, is het niet zeker dat dit tot kennisvermeerdering zal zorgen. De CAI-melding geeft als enigste bewijs voor de hoeve een verwijzing naar de Ferrariskaart, die niet tot op de meter correct ingetekend was. Verder is er een localisatiemarge van 150 meter. Gezien de omvang van het onderzoeksgebied, kan deze hoeve dus ook elders in de buurt liggen. Tenslotte is het de vraag in hoeverre een 18^e eeuwse hoeve uniek is in de archeologie van de streek en of deze eventuele structuur nog tot extra kennisvermeerdering kan leiden bij een onderwerp waar reeds veel over geweten is.

5.3 SAMENVATTING

Deze archeologienota werd opgesteld door ABO NV naar aanleiding van geplande bouw van een nieuw winkelgebouw van Lidl aan de Hallesesteenweg (nr. 128-148) te Sint-Genesius-Rode (Vlaams-Brabant). Het doel van dit onderzoek is driedig. Ten eerste wordt er op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Ten tweede wordt nagegaan hoe goed deze resten zijn bewaard en in hoeverre ze zijn bedreigd door de geplande werken. Ten derde wordt nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is.

1. Uit het historisch en landschappelijk onderzoek blijkt dat het onderzoeksgebied niet in de buurt van veel archeologische zones ligt. Er zijn enkele nabijgelegen relictten van industriële aard en in de ruime omgeving zijn er sporen van middeleeuwse en zeer gering neolithische activiteit gevonden. Op het onderzoeksgebied zelf is er een melding van een 18^e eeuwse hoeve, die op de Ferrariskaart aangeduid staat.
2. Het onderzoeksgebied bevindt zich volgens de bodemkaart op kunstmatige en antropogene grond. De desbetreffende percelen kennen bebouwing sinds de 20^e eeuw, in de vorm van verschillende huizen en een winkelgebouw van Lidl die in 2001 werd gebouwd. Naast deze bouwkundige verstoring is de grond op het westelijk perceel opgehoogd tot 4,10 meter om de bouw van de bestaande winkel en parking te voorzien. Op het oostelijk perceel staat een huis dat gesloopt en genivelleerd wordt. De rest van het onderzoeksgebied bestaat uit groenzone.
3. De funderingswerken van het nieuwe winkelgebouw voorzien in 85 funderingsblokken die elk 4 funderingspalen hebben met een diepte van 8-11 meter. Gezien de onderlinge spreiding (afstand van 4 meter) en de beperkte breedte (1,50x1,50 meter) is het zeer moeilijk om bij archeologisch onderzoek een ruimtelijk inzicht te krijgen in de aanwezige sporen. De overige grond waar de parking komt wordt vrijgemaakt en opgehoogd tot 1,95 meter boven het huidige profiel om gelijk met het winkelgebouw te liggen. De potentiële archeologische kenniswinst is dan ook eerder klein.

Uit 1,2 en 3 kan geconcludeerd worden dat de verwachting om archeologische resten aan te treffen op het onderzoeksgebied niet onbestaande is. Omwille van de opgehoogde gronden, de eerdere bouwverstoringen en de beperkte omvang van de funderingspalen is het echter niet aangewezen om aan archeologisch onderzoek te doen. Gezien het laag potentieel aan archeologische kenniswinst, adviseren wij hier **geen verder onderzoek**.

6 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	Director		29 november 2017
Toon Moeskops	Business Unit Manager		29 november 2017
Jan Coenaerts	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		29 november 2017

7 BIBLIOGRAFIE

CadGIS 2017: Kadasterkaarten [online], http://ccff-test1.minfin.be/cadgisweb/?local=nl_BE (geraadpleegd op 28 november 2017).

Cartesius 2016: Topografische kaart 1933/1883 [online], <http://cartesius.be/geoportal/catalog/search/resource/details.page?uuid=%7BBDE85A1A-9065-4DD4-94DB-6B7E8ECCCE9D%7D> (geraadpleegd op 28 november 2017).

Centrale Archeologische Inventaris: CAI 2017.

Centraal Archeologische inventaris: onroerend erfgoed [online] cai.onroerenderfgoed.be/locatie/212477 (geraadpleegd op 28 november 2017).

Geoportaal onroerend Erfgoed: Centraal Archeologische Inventaris [online], geo.onroerenderfgoed.be (geraadpleegd op 28 november 2017).

Geopunt Vlaanderen 2017: Basiskaarten (orthofoto's 1971/2015; GRB, topografische kaart (klassieke reeks)) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 28 november 2017).

Geopunt Vlaanderen 2017: Historische kaarten (Ferraris, Atlas van Buurtwegen, Vandermaelen, Popp) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 28 november 2017).

Geopunt Vlaanderen 2017: Bodemkaarten (Bodemtypes, Bodemgebruik, Bodemerosie, WRB Soil Units, Tertiaire formaties, Quartaire formaties) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 28 november 2017).

Inventaris Onroerend Erfgoed: Inventaris bouwkundig erfgoed [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/120240> (geraadpleegd op 28 november 2017).

Inventaris Onroerend Erfgoed: Inventaris bouwkundig erfgoed [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/213766> (geraadpleegd op 28 november 2017).

Molenecho's 2017: Het Belgisch molenbestand, <http://www.molenechos.org/verdwenen/molen.php?AdvSearch=4473> (geraadpleegd op 28 november 2017).

Nationaal Geografisch Instituut (NGI): Topografische kaart (1:10.000), [Online], www.ngi.be (geraadpleegd op 28 november 2017).

Onroerend Erfgoed 2017: kaart gebieden waar geen archeologie te verwachten valt. Opheffingsbesluit, vaststellingsbesluit [online], <https://besluiten.onroerenderfgoed.be/besluiten/14448> (geraadpleegd op 28 november 2017).

Van Ranst E & Sys C., 2000, Eenduidige legende voor de digitale bodemkaarten van Vlaanderen (Schaal 1:20 000), Gent: Laboratorium voor bodemkunde, Universiteit Gent. (geraadpleegd op 28 november 2017).